



Deniz Depe

Doç. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi/İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Eskişehir/Türkiye  
Assoc. Prof. Dr., Eskişehir Osmangazi University/Faculty of Humanities and Social Sciences,  
Eskişehir/Türkiye



eposta: [depedeniz@gmail.com](mailto:depedeniz@gmail.com)



<https://orcid.org/0000-0003-3183-4617>



RorID: <https://ror.org/01dzjez04>

**Atıf/Citation:** Depe, D. 2024. Savaş Sonrası Dünyada Bir Türk Seyyah: Esat Mahmut Karakurt'un Modern Seyahat Anlatıları. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 12/41, 503-531.

<https://doi.org/10.33692/avrasyad.1558641>

Makale Bilgisi / Article Information

Yayın Türü / Publication Type:	Araştırma Makalesi/Research Article
Geliş Tarihi /Received:	30.09.2024
Kabul Tarihi/Accepted:	01.12.2024
Yayın Tarihi/Published:	15.12.2024

## SAVAŞ SONRASI DÜNYADA BİR TÜRK SEYYAH: ESAT MAHMUT KARAKURT'UN MODERN SEYAHAT ANLATILARI

### Öz

Esat Mahmut Karakurt'un 1949 yılında Yeni Sabah gazetesi adına gerçekleştirdiği ilk dünya seyahati, dönemin gezi yazı geleneğine önemli bir katkı sunmuştur. Hindistan, Amerika, Japonya, Senegal, Portekiz ve İspanya gibi geniş bir coğrafyayı kapsayan bu yolculuk, Karakurt'un gözlemleri ve deneyimleriyle şekillenen bir modern seyahatname olarak öne çıkar. Seyahat boyunca karşılaştığı ilginç olaylar ve insanlarla yaşadığı tecrübeler hem Karakurt'un anlatısına canlılık katmış hem de bu coğrafyalar hakkında özgün bilgiler sunmuştur.

Karakurt'un üslubunu farklı kılan unsurlar arasında, seyahat ettiği yerlerdeki kültürel farklılıklara dair gözlemleri, yerel halkla olan etkileşimleri ve coğrafi detaylara olan ilgisi ön plana çıkar. Yazıların anlatım ve içeriği dönemin dünya politikasına bakışını yansıtmaları açısından ayrıca dikkat çekicidir. Esat Mahmut Karakurt'un bu seyahatinde Türkiye'nin modernleşme çabalarını ve Atatürk devrimlerinin etkisini anlatma çabası, dış basında hakkında çıkan haberler gibi detaylar da devrin tarihi ve sosyolojik arka planı için önemli bilgilerdir.

Yazar, bu seyahat yazılarında romantik betimlemelerden mizahi öğe ve diyaloglara kadar geniş bir yelpazede anlatı tekniklerine başvurmuştur. Bu durum, eserlerinin edebi niteliklerini yükseltmekle kalmamış, aynı zamanda okuyucularına o dönemin dünyasını çarpıcı bir şekilde aktarma amacına da hizmet etmiştir. Bu seri yazılar; Karakurt'un edebi başarısının sadece bir romancı ve gazeteci kimliği ile sınırlı kalmayıp, Türk okurlarına dış dünyanın merceğinden özgün bir bakış sunduğunu göstermektedir.

Bu makale, Esat Mahmut Karakurt'un Yeni Sabah gazetesi için çıktığı büyük dünya turunun sosyo-kültürel ve edebi özelliklerini yazıların ana teması olan toplumsal cinsiyet ve





milliyetçilik ile üslup odağında inceleyerek, onun biyografisine katkı sağlamayı ve bu gezi yazılarını edebiyat dünyasına tanıtmayı amaçlamaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** Esat Mahmut Karakurt, gezi edebiyatı, seyahatname, Cumhuriyet dönemi Türk basını

## A TURKISH TRAVELLER IN THE POST-WAR WORLD: ESAT MAHMUT KARAKURT'S MODERN TRAVEL NARRATIVES

### Abstract

Esat Mahmut Karakurt's first world tour in 1949, undertaken on behalf of the *Yeni Sabah* newspaper, made a significant contribution to the travel writing tradition of the period. This journey, encompassing a vast geography including countries such as India, the United States, Japan, Senegal, Portugal, and Spain, stands out as a modern travelogue shaped by Karakurt's observations and experiences. The intriguing events and encounters with individuals he experienced during his travels added vitality to his narrative and provided unique insights into these regions.

Among the elements distinguishing Karakurt's style are his observations on cultural differences, interactions with the local populace, and attention to geographical details in the places he visited. The narrative and content of his writings are particularly noteworthy for reflecting the global political outlook of the era. Furthermore, Karakurt's effort to convey Turkey's modernization endeavors and the impact of Atatürk's reforms—illustrated through details such as reports about him in the foreign press—offer significant information on the historical and sociological context of the period.

In these travel writings, the author employed a broad range of narrative techniques, from romantic descriptions to humorous elements and dialogues. This approach not only enhanced the literary qualities of his works but also served to vividly present the world of that era to his readers. This series of writings demonstrates that Karakurt's literary success was not confined to his identity as a novelist and journalist but extended to offering Turkish readers an original perspective on the external world.

This article aims to contribute to Esat Mahmut Karakurt's biography by analysing the socio-cultural and literary characteristics of his grand world tour for *Yeni Sabah* newspaper, with a focus on the main themes of gender, nationalism and style, and to introduce these travel writings to the literary world.

**Keywords:** Esat Mahmut Karakurt, travel literature, travelogue, Turkish press in the Republican period

### Giriş





Savaş Sonrası Dünyada Bir Türk Seyyah: Esat Mahmut Karakurt'un Modern Seyahat Anlatıları

Gezi yazılarının edebiyatın bir parçası olup olmadığı sorusuna bir cevap bulmak için içeriğe bakmak gerekir. Aksi halde turistik amaçla hazırlanan rehberlerin de edebiyat kapsamına girmesi gerekir. Elbette bu rehberlerdeki yazılar da bazen okurların merakını çekmek için edebi bir üslupla kaleme alınır. Bu sebeple burada amaca değil üsluba bakmak gerekir.

Edebi bir tür olarak geziyle ilgili en kapsamlı çalışmalardan biri olan Yasemin Dinç Kurt imzalı *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Yurt Dışı Gezi Kitapları (1920-1980)* başlıklı çalışma, giriş bölümünde geziyi önce kelime anlamıyla sonra edebi bir tür olarak inceler. Gezinin tarihi, kelime ve kavram olarak anlamı, edebi bir tür olup olmadığı sorusu, gezi eserlerinin teknik özellikleri ve yapısı, sınırları ayrıntılı olarak tartışılır. “[G]ezi; bir edebi tür olmakla birlikte içinde tarih, coğrafya, kültür, arkeoloji, sosyoloji, sanat, edebiyat, vb. unsurlar barındırarak insanın yeni mekânlarla yakından veya uzaktan bağlantısını kurabileceği bütün belgeleri taşımaktadır” (Dinç Kurt 2015: 13) diyen yazar, ayırt edici unsurun üslup olduğuna da dikkat çeker: “[H]er seyahate çıkan kişinin notları eser olma niteliği taşıyamaz. Malzemeyi kullanabilmek ve çeşitli yollarla onu estetik hâle getirebilmek, okuyucuya bu zevki yaşatmak gezi eserindeki asıl niteliklerden ilki olmalıdır” (Dinç Kurt 2015: 14).

Edebiyat tarihinde gezi kitapları denildiğinde aklımıza ilk olarak seyahatnameler gelir. Ancak seyahatnamelerin bir edebi eser sayılmadığını görürüz:

Seyahatnameler bizim edebiyatımızda genellikle ayrı bir tür olarak kabul görmemiş, anı (hatırat) veya günlük tür içinde sayılmıştır. Oysa seyahatnameler kendilerine ait özellikleri olan, pek çok yönden anı veya günlükten ayrı tutulması gereken bir yazı türüdür. Her şeyden önce seyahatnamelerde merkeze alınanlar, anı veya günlüklerdekinden farklıdır. Seyahatnamelerde yazarın çıkış noktası “baştan geçenler” değil, “coğrafya”dır. Buna bağlı olarak, o coğrafyanın iklimi, insanları, tarihi eserleri, eski-yeni yapıları, yol ve ulaşım özellikleri, günlük hayatı meydana getiren ayrıntıları vs. seyahatnamelerin konusunu oluşturur. Az çok sapmalarla Evliya Çelebi’den en yeni seyahatnameye kadar bu özellikleri görebiliyoruz (Asiltürk 2009: 912).

Yasemin Dinç Kurt, dünyanın en eski seyahatnamesinin bir rölyef olduğunu ve bu rölyefte Pufta ülkesine yapılan yolculuk, bu yolculuğun nasıl yapıldığı, hangi malların taşındığı, hükümdarlara verilen hediyeler, köy, palmiyelerin anlatıldığını söyler. Miletoslu Hekataios’un İ.Ö. 500 yıllarındaki gezisinin de ilk gezi rehberi olarak kabul edildiğini belirtir (Dinç Kurt 2015: 15).

Seyahat, insanlık tarihinin başından beri vardır ve elbette seyahate dair notlar, gözlemler, anlatılar, destanlar da seyahatin tarihi kadar eskidir. “Edebiyat tarihi üzerine eser vermiş birçok yazarımızın kitaplarının hemen tamamında gezi eserini hiç kuşkusuz bir edebi tür olarak değerlendirdikleri görülmektedir” (Dinç Kurt 2015: 27). Türk edebiyatında gezi yazılarının tarihi ile ilgili Baki Asiltürk’ün “Edebiyatın Kaynağı Olarak Seyahatnameler”





makalesinde; eski Türk edebiyatındaki seyahatnameler ve sefaretnameler detaylı olarak konu edilmiş, Tanzimat-Cumhuriyet arasındaki gezi eserleri Avrupa'ya yapılan seyahatler ve Avrupa dışı ülkelerle Anadolu'ya yapılan seyahatler olarak tasnif edilerek ele alınmıştır. Bu makalenin konusu olan Esat Mahmut Karakurt'un yaşadığı Cumhuriyet dönemindeki gezi türünde yazılmış eserler de Asiltürk tarafından ayrıntılı olarak anlatılır. Halide Edip Adıvar'ın *Dağa Çıkan Kurt*'taki dokuz gezi yazısı, Yakup Kadri'nin İsviçre hatıraları, Selim Sırrı Tarcan'ın Avrupa hatıraları, Ahmet Haşim'in *Frankfurt Seyahatnamesi*, Faik Sabri Duran'ın seyahat kitapları, Sadri Ertem'in gezi notları, İsmail Habip Sevük'ün gezi kitapları, Reşat Nuri Güntekin'in *Anadolu Notları*, Falih Rıfkı Atay'ın gezi kitapları, Samet Ağaoğlu'nun *Strazburg Hatıraları*, Şükufe Nihal'in gezi türündeki eserleri, Hikmet Feridun Es'in gazetelerde başlayıp sonra kitaplaşan gezi hatıraları Baki Asiltürk'ün ele aldığı eserlere örnek olarak verilebilir.

Burada dikkat çeken husus ne Yasemin Dinç Kurt'un ne Baki Asiltürk'ün çalışmalarında kitaplaşmayan, gazetelerde tefrika halinde kalan çok sayıdaki gezi yazısının ele alınmasıdır. Örneğin makalemizin konusu olan Esat Mahmut Karakurt'un adı bu iki çalışmada da anılmaz. *Hece* dergisinin 523 sayfalık *Gezi Özel Sayısı*'nda da<sup>1</sup> Esat Mahmut Karakurt adının bir kere dahi geçmediğini görürüz. Cumhuriyet döneminde seyahatlerin arttığı, bilhassa 40lı ve 50li yıllarda dünyaya merakın yükselişte olduğu bu devrin gazetelerinde de rahatlıkla takip edilebilen bir gerçektir:

Cumhuriyet döneminde iç ve dış seyahatlerin sayısında belirgin bir artış meydana gelmiştir. Memleketi ve dünyayı daha yakından tanıma isteği, dahası, bunun gerekliliğinin kavranmış olması seyahatlerin artmasındaki önemli etkenlerdendir. Ayrıca, yeni kurulan devletin ilkelerinden biri de diğer ülkelerle barış içerisinde yaşamak ve bu arada Avrupa'ya, Batı'ya mümkün olduğunca yaklaşmaktır. Bu ilke paralelinde turistik amaçlarla çeşitli kesimlerden vatandaşların, siyasî yaklaşımlara zemin hazırlamak gayesiyle politikacıların, röportajlar yapmak düşüncesiyle gazeteci ve yazarların, incelemelerde bulunmak üzere eğitimcilerin, iş bağlantıları kurmak isteğiyle iş adamlarının, etkinliklere katılma davetine uyan sanatçıların Avrupa ülkelerine sıkça seyahat ettiği görülür (Asiltürk 2009: 970).

Bu durumda gezi edebiyatı üzerine yapılan akademik çalışmaların gazetelerde kalmış, kitaplaşmamış yazıları dışarda bırakmış olmaları bir eksiklik olarak düşünülmeli ve bu yazıları da kitaplaştırıp edebi bir tür olarak gezi literatürüne kazandırmak gerekmektedir.

## Esat Mahmut Karakurt'un Büyük Dünya Turu<sup>2</sup>

<sup>1</sup> Detaylı bilgi için bk. *Hece Gezi Özel Sayısı*, S. 174-175-176 (Haziran-Temmuz-Ağustos 2011).

<sup>2</sup> Tarafımızdan yayına hazırlanmakta olan Esat Mahmut Karakurt'un iki büyük dünya turu, Bilgi Yayınevi tarafından basılacaktır.





Savaş Sonrası Dünyada Bir Türk Seyyah: Esat Mahmut Karakurt'un Modern Seyahat Anlatıları

*Yeni Sabah* gazetesi, 1938'de İlhami Safa ve Cemalettin Saracoğlu tarafından kurulur. Ancak İsmail Safa, bir yıl sonra ayrılır. Refi' Cevad Ulunay, Sabri Esat Siyavuşgil, Kadircan Kafli gibi yazarların düzenli yazdığı gazete, Hıfzı Topuz'un ifadesiyle Cemalettin Saracoğlu'nun "gazeteden bıkmasıyla" 1948'de iş adamı Safa Kılıçoğlu'na satılır. Kılıçoğlu, fabrika ve dükkanlarını satarak gazeteye ciddi bir yatırım yapar ve "bir süre sonra o dönemin en yüksek tirajlı gazetesi *Hürriyet*'le yarışan" bir *Yeni Sabah* yaratır (Topuz 2003: 189).

"Şükrü Baba'nın baş yazıları, Peyami Safa, Mithat Sertoğlu, Sabri Esat Siyavuşgil'in fıkralarıyla yeniden canlan"an gazete, "1953'te gelenekçi çizgisini biraz değiştirip daha genç kadrolarla ve en modern tekniklerle büyük bir hamle yap[ar]. 150.000'e ulaşan tirajıyla en çok satan gazetelerin başında yer al[ır]" (Koloğlu 1994: 468). 1960 sonrası tirajı düşen gazete, 30 Haziran 1964'te kapanır.

Esat Mahmut Karakurt'un bu makaleye konu olan seyahati, Kılıçoğlu'nun gazete için ciddi yatırımlar yaptığı bu döneme rastlar. Gazete, sadece Karakurt'u değil, başka isimleri de başka amaçlarla yurtdışına göndermiş, yazı serileri yazdırmıştır. Örneğin, Murad Sertoğlu'nu 24 Eylül 1949'da yapılan bir duyuru ile hac ziyaretine gönderir ve "Yeni Sabah Hac Yolunda" başlıklı bir yazı dizisi yayımlar. Hemen ardından, 29 Eylül 1949'da "Spor Muharririmizi Fransa'ya Gönderdik" başlıklı bir haber vardır. Cihad Arman'ı Fransa'ya Dünya Ordular Şampiyonası'nı takip etmek üzere yollayan gazete, bu seyahati de bir yazı dizisi olarak yayımlamıştır. Bir yandan tefrika romanların biri biterken diğeri başlar. Kadircan Kafli, Hilmi Ziya Ülken, Refi' Cevad Ulunay gibi isimler de düzenli olarak *Yeni Sabah*'ta yazmaktadırlar. Esat Mahmut Karakurt'un seyahatlerinin de yayımlandığı bu dönemde, gazete tiraj rekoru kırmıştır. 23 Ocak 1950 tarihli nüshanın ilk sayfasındaki habere göre *Yeni Sabah* noter huzurunda 113.100 adet basılır. İstanbul ikinci noterinin baskıdan evvel rotatif makinesinin numeratörünü mühürlerken çekilmiş bir fotoğrafı ile zabıt varakasının görseli de habere eklenmiştir.

1902'de İstanbul'da doğan Esat Mahmut Karakurt, hem Dış Hekimliği okulundan (1924) hem de Hukuk Fakültesi'nden (1930) mezun olmuştur. Hekimlik yapmamışsa da bir kez avukat olarak çalışmış hatta meşhur Afrodit davası<sup>3</sup>, yaptığı savunma ile kazanılmıştır. Ancak Karakurt'un meslek olarak asıl yaptığı iş gazetecilik ve öğretmenliktir. Ayrıca milletvekilliği yapmış, 1961-1966 arasında da mecliste senatör olarak çalışmıştır. Evlenmemiş, çocuk sahibi olmamıştır. 1977'de beyin kanaması sonucu hayatını kaybeden yazarın mezarı İstanbul'dadır (Sağlık 2010: 19).

<sup>3</sup> Kasım 1939'da Suhulet Kitabevi tarafından basılan Pierre Louys'in yazdığı Nasuhi Baydar'ın çevirdiği *Afrodit* isimli roman, müstehcenlik gerekçesiyle davalık olmuş ve savcılık tarafından toplatılmıştır. Bu dava basın ve edebiyat dünyasında büyük ses getirmiş, çeşitli tartışmalara sahne olmuştur. Mart 1940'ta beraatla sonuçlanan davaya, Esat Mahmut Karakurt tarafından yapılan savunma damgasını vurmuştur (Bengi ve Zat 2020: 15-17).







Esat Mahmut Karakurt'un yazı hayatı 1918'de gazeteye yazdığı röportaj ve polisiye öykülerle başlar (Sağlık 2010: 22). *Tercüman-ı Hakikat, İleri, İkdam, Cumhuriyet, Tasvir, Yeni Sabah* gazetelerinde çalışan yazar, romanlarını da gazetelerde tefrika etmiştir. Tüm romanları sinemaya aktarılır, 1950'lerde ünü doruktadır (Yücel 2009: 7). Romancılığındaki başarısı; gazetecilikteki tecrübesi ve yeteneğine bağlanabilir:

Bugün hikâye ve romanlarında gördüğümüz karakterin hakiki izleri, adeta gazeteciliğinde yazdığı yazılarla başlıyor denilebilir. O, daha gazeteciliği zamanında; vakaları görüşü, katil ve intihar yahut bunlara benzer heyecan ve gürültü ile dolu hadiselerin bir parçasını bile kaybetmeden derleyip toplayıp anlatışı ile matbuat aleminde dikkati çekmiş ve takdir kazanmış idi (Uraz: 3).

Esat Mahmut Karakurt'un *Yeni Sabah* adına çıktığı bu seyahat de aslında onun hem haberci hem de romancı yönünün birlikte görülmesi açısından yazarın üslubuna dair iyi bir örnek teşkil eder. Bir yandan gazeteci titizliğiyle olaylara yaklaşır, detayları yakalar, gözlemler ve gözlemleriyle kendi ideolojisi arasına mesafe koyar; bir yandan da romancı ruhuyla insanların hikâyelerini dinler, okurun heyecanını ve merakını uyandıracak bir üslûpla bu hikâyeleri süsler, zaman zaman abartır, şakalarla renklendirir ve okuyucularına öyle aktarır.

*Yeni Sabah* adına çıkılan bu seyahat, Esat Mahmut Karakurt'un ilk yurtdışı tecrübesi değildir. Daha önce senelerce İtalya, Londra, Nice, Montenegro, Venedik gibi şehirlerde bulunduğu bilinmektedir (Karakurt, *Yeni Sabah* 21 Temmuz 1950). Yazılarında da sık sık dile getirdiği görüş, öğrenmek için okumak değil de dünyayı dolaşmak gerektiğidir (Karakurt, *Yeni Sabah* 25 Ağustos 1950).

Esat Mahmut Karakurt'un *Yeni Sabah* için çıktığı ilk büyük dünya turu<sup>4</sup> 6 Temmuz 1949'da başlar, 14 Ekim 1949'da sona erer. Yazı serisi ise 13 Kasım 1949'da başlamıştır. 19 Mart'ta birden kesilen yazılar ancak 18 Haziran'da devam edecektir. Bu ani kesinti ile ilgili 11 Haziran'a kadar hiçbir bilgilendirme yapılmaması ilginçtir. 11 Haziran'da ilk sayfanın sol alt köşesinde "E. Mahmut Karakurt Dünyayı Anlatmaya Devam Ediyor" başlıklı bir duyuru ile gerekli bilgilendirme sonunda yapılır:

"*Yeni Sabah*" adına bir dünya seyahati yapıp intibalarını fasılasız dört ay müddetle gazetemizde neşreden Esat Mahmut Karakurt'un yazılarının birdenbire kesilmesi ve bu kesilişin o sırada tarafımızdan izah edilememiş bulunması bazı şikayetleri ve merakı mucip olmuştu. Hadise, haddizatında şundan ibaretti: Uzun bir zamandan beri gözlerinden ehemmiyetlice rahatsız bulunan muharririn, bu büyük seyahati durup dinlenmeden dört ay gibi kısa bir zamanda muvaffakiyetle ikmal ederek neticelendirmesi ve gelir gelmez

<sup>4</sup> Esat Mahmut Karakurt, 1953'te yine *Yeni Sabah* tarafından ikinci bir dünya turuna gönderilir. Bu ikinci büyük turdan 20 Eylül 1953'te dönen yazar, bu sefer Rusya'yı ve kuzey kutbunu gezmiştir. Bu seyahat, bu makalede ele alınmayacaktır.





Savaş Sonrası Dünyada Bir Türk Seyyah: Esat Mahmut Karakurt'un Modern Seyahat Anlatıları  
yine dinlenmeden yazılarına başlaması, fazlaca yorulmasına sebep olmuş ve gözlerindeki rahatsızlığı tahrik etmişti.

Bu yüzden doktorların tavsiyesiyle, bir iki ay kadar mesaisine fasıla vermek ıstırasında kaldı... Lehülhamd şimdi çalışabilecek bir duruma gelmiştir ve halen yazılarını hazırlamakla meşguldür (Karakurt, Yeni Sabah 11 Haziran 1950).

Yazıların devam ettiği 18 Haziran tarihine kadar da her gün ilk sayfadan reklam yapılmış, okurların merakını arttıracak kısa yazılar da bu haberlere eklenmiştir. Son yazı ise 1 Eylül 1950 tarihlidir ve sonunda "bitti" ibaresi bulunur. Esat Mahmut Karakurt'un bir sonraki dünya seyahatinin duyurusu için 5 Ocak 1953 tarihini beklemek gerekecektir.

Dönemin ünlü romancısının dünya seyahati ilk olarak *Yeni Sabah* gazetesinin 1 Temmuz 1949 tarihli nüshasında, ilk sayfadan duyurulur. "*Yeni Sabah*'ın Muazzam Bir Teşebbüsü" başlıklı haber, "Türkiye'nin en büyük romancısı üstat Esat Mahmut Karakurt gazetemiz adına dünya turuna çıkıyor" der ve şu cümlelerle devam eder:

*Yeni Sabah* matbuat hayatımızda görülmemiş bir fedakârlıkla ve büyük bir teşebbüse girişti. Yazıları ve eserleri ile değerli şahsiyeti etrafında, bütün memleket okuyucularının istisnasız en büyük alaka ve sevgisini toplamış bulunan, kıymetli arkadaşımız Esat Mahmut Karakurt gazetemiz adına bir dünya turuna çıkacaktır. Müessesemiz, yeni hayatına başladıktan sonra, okuyucularımızın da takdir buyuracakları gibi, kendisine gösterilmiş olan rağbet ve teveccühe şükranla mukabele edebilmek maksadıyla, her türlü fedakârlığı göze alarak, daimî hamlelerle okuyucularının karşısına çıkmak arzusunu hissetmiştir. Fakat bu sefer yaptığımız bu teşebbüs, korkusuzca iddia edebiliriz ki, hiçbir gazete tarafından tatbik mevkiine konulamayacak büyük maddi fedakârlıkları icap ettiren muazzam bir hamle olacaktır. Bilhassa giriştiğimiz bu muazzam hamlenin en muvaffak tarafı, okuyucularımızın bugünkü dünyayı, Esat Mahmut Karakurt gibi, memleketimizin en büyük ediplerinden birinin kaleminden öğrenmiş olacakları keyfiyetidir.

Üstat romancımız, bin bir ıstırap, bin bir dert içinde çırpınıp duran ihtiyar küremizi adım adım dolaşarak, bu kürenin üzerinde yaşayan türlü türlü insanların, bütün adetlerini, düşüncülerini, cemiyetlerini, ahlaklarını, aşklarını, ıstırap ve saadetlerini bize anlatacak, şimdiye kadar yalnız yabancı ajanslarla, ecnebi muharrirlerin yazdığı kitaplardan öğrendiğimiz dünyayı bize, Bir Türk edibinin eşsiz kalemi ile canlandırıp, izah edecektir. Şüphesiz ki bunu yaparken üstat bizi, romanlarında olduğu gibi, enfes üslubu, renk renk tasvirleri, akıcı ifadesiyle, eserlerinden bir sayfa okuyormuşçasına peşi sıra sürükleyip götürecektir ve kendisiyle beraber seyahat ediyormuşuz gibi dünyayı beraber dolaşacağız.

Pan-Amerikan hava yolları kumpanyasının uçaklarıyla yapılacak, dünyanın beş kıtasını içine alan bu muazzam seyahatte, değerli edibimizin uğrayacağı memleketler şunlardır: Belçika, İspanya, İngiltere, Fransa, Portekiz, Fransız Afrika, Arjantin, Brezilya, Uruguay, Şili, Peru, Panama, Amerika, Japonya,





Çin, Siyam, Hindistan, Pakistan, Arabistan... Bu meyanda Esat Mahmut Karakurt, Barselona, Dakar, Rio de Janeiro, Buenos Aires, Philadelphia, Miami, Los Angeles ve Hollywood'ta uzunca bir müddet kalacak, sonra Pasifik Denizi'nden geçip, Honolulu, Hawaii, Filipin Adaları'nı görüp Manila'ya uğrayarak, Şanghay, Hong Kong, Bangkok gibi Asya'nın büyük merkezlerini ziyaret edecektir (Yeni Sabah 1 Temmuz 1949).

Konu hakkındaki ikinci haber 6 Temmuz'da yayımlanır. Haberde Esat Mahmut'un o akşam Londra'ya uçacağı yazar ve bu teşebbüsün hem yurt içinde hem yurt dışında geniş yankı uyandırdığından bahsedilir:

Derhal ifade edelim ki, gazetemizi yapmak istediği bu, Türkiye'de ilk defa tatbik edilen büyük hamle, yalnız memleket hudutlarımız dâhilinde değil, hariçte de geniş tesirler husule getirmiş, derin akisler yaratmıştır. Bilhassa bu seyahatin Türkiye'nin en büyük muharrirlerinden biri tarafından yapılacak olması, alakayı büsbütün fazlalaştırmış bulunuyor. Dün ve bugün Brezilya'dan, Arjantin'den ve diğer bazı memleketlerden Pan-Amerikan hava yolları idaresine gelen telgraflarda, üstat romancımız Esat Mahmut Karakurt'un arzu edildiği gibi karşılanabilmesi için, hangi tarihlerde memleketlerine gireceğinin bildirilmesini istemişlerdir. Görülüyor ki teşebbüsümüz, yalnız memleket hudutları dâhilinde değil, dünya çapında bir alaka yaratmış bulunuyor (Yeni Sabah 6 Temmuz 1949).

Yolculuğun başladığı haberi ertesi gün manşetten verilir ve Esat Mahmut Karakurt'un veda cümleleri yayımlanır:

Büyük tehlikeleri göze alarak bu seyahate çıkmak üzere uçağa biniyorum. Bütün emelim, okuyucularıma faydalı olmak, onlara yepyeni diyarlardan yepyeni yazılar yazmak, tanıyacağım eski ve yeni dünyayı onlara anlatmaktır. Allahısmarladık. Muhterem okuyucularıma selam ve saygılarımı yazınız (Yeni Sabah 7 Temmuz 1949).

Haberde Esat Mahmut Karakurt'un bu seyahatinin "maruf bir jurnal film müessesesi" (Yeni Sabah 7 Temmuz 1949) tarafından filme alınarak dünyaya yayılması için bir teşebbüste bulunduğu da yer alır ancak bu girişime dair daha sonra herhangi bir bilgi verilmemiştir. Yazarın seyahatine dair zaman zaman bilgilendirme yapan gazeteden güzergâh ve tarihler hakkında kısmen de olsa bir çizelge çıkarmak mümkündür. Karakurt, gazeteye Londra'dan bir fotoğraf gönderdikten sonra Dakar'a geçmiştir. 2 Ağustos tarihli *Yeni Sabah* nüshasında yazarın Afrika'da olduğu duyurulur. Muhammet Sago'nun haberine göre "tanınmış bir Türk ve İslam muharririnin Afrika'ya geleceğini duyan halk, Esat Mahmut Karakurt'u havalimanında büyük bir heyecanla" karşılamış ve "İslam cemaatine mensup bir heyet tarafından bilhassa istikbal" olunmuştur (Yeni Sabah 2 Ağustos 1949).

Haberde Esat Mahmut'a Dakar'da gösterilen ilgi şu cümlelerle ifade edilir:







Savaş Sonrası Dünyada Bir Türk Seyyah: Esat Mahmut Karakurt'un Modern Seyahat Anlatıları

İslam cemaati reisi, beyaz ırka mensup Avrupalı bir muharririn aynı zamanda Müslüman oluşu ve asil Türk milletine mensup bulunuşu, kendilerini heyecana getirdiğini söyleyerek, Karakurt'u ramazan ve cuma olması münasebetiyle, öğle namazını beraber kılmaya davet etti. Karakurt bu arzuyu memnuniyetle kabul etti ve bu namaz Dakar'da bir hadise oldu. Halk, namazı Esat Mahmut Karakurt'la beraber kılmak için, Dakar'ın tek camisine sığmadı ve iki büyük caddeyi doldurarak namazı sokaklarda kılmaya mecbur oldu. Esat Mahmut Karakurt, Afrika'nın en eski İslam kabilesi Karabol'un iftar davetini kabul ederek yarın sabah Dakar'dan içeriye doğru hareket edecektir. Karabol'un bulunduğu yer, Dakar'dan 120 km dahildedir. Bu kabilenin hudutları dâhiline şimdiye kadar hiçbir beyaz girmemiştir. Kabilenin şeyhi Amadu, Karakurt'a refakat etmektedir. Karakurt'u kabilenin adeti vechiyle şehrin kapısında şeyh Amadu, dört karısı ile 23 çocuğu karşılayacak ve iftardan sonra mahalli oyunlar oynanacak, sihirbazlıklar yapılacaktır. Esat Mahmut Karakurt ertesi gün tekrar Dakar'a dönecektir (Yeni Sabah 2 Ağustos 1949).

6 Ağustos 1949 tarihli *Yeni Sabah*'ta yazarın Brezilya'dan bir fotoğrafı yayımlanır. Karakurt'un bu seyahati, Brezilya basınında da gündem olmuştur. *Yeni Sabah*, yazarın; Rio de Janeiro maslahatgüzarı Necmettin Tuncel, basın mensupları, Pater Brazil kumpanyası müdürleri ve kalabalık bir halk tarafından karşılandığını yazar. Kaldığı otelden, katıldığı etkinliklere kadar her detaya yer verilen haberin bir kısmı da Brezilya basınında çıkan haberlerdir:

Bu meyanda gazeteler ilk sahifelerinde Esat Mahmut Karakurt'un tayyareden inerken alınan muhtelif resimlerini de neşrederek kendisinden bir "Türk Fikir adamı", "büyük Türk romancısı", "Atatürk memleketinin güzide muharriri" diye bahsetmişlerdir (Yeni Sabah 6 Ağustos 1949).

Daha sonra da Matbuat Cemiyeti'nde yapılan toplantıdan bahsedilir. Toplantıya yirmiden fazla gazetecinin katıldığını, Esat Mahmut Karakurt'un da söz alarak, Brezilyalı meslektaşlarının aralarında bulunmaktan büyük bir zevk duyduğunu söylediği aktarılır. Habere göre Karakurt, soru da kabul etmiş ve mülakat bir buçuk saatten fazla sürmüştür. Bu görüşmenin ertesi gün birçok Brezilya gazetesine konu olduğunu söyleyen *Yeni Sabah*, *Diario Carioca* gazetesinde yayımlanan mülakatı da Türkçeye çevirerek yayımlar.<sup>5</sup>

Yazarın sonraki güzergahı Peru (9 Eylül 1949'da Şili sefiri Salahattin Arbel ile birlikte Lima'ya geçmiştir), Panama (burada bir hafta kalmıştır), Miami (19 Eylül 1949'da geçmiştir), Washington, Hollywood ve Asya ülkeleri olarak devam eder. *Yeni Sabah*, Esat Mahmut Karakurt'tan haberleri vermeye devam ederken zaman zaman yazarın yarattığı etkiden de

<sup>5</sup> Haberin aslı için bkz. *Diario Carioca*, 30 Temmuz 1949.





bahsetmeye çalışır. Örneğin Karakurt'un Amerika'da nasıl karşılandığına dair detaylar anlatılır:

Karakurt'u tayyare meydanında Los Angeles matbuat bürosu şefi ile Türklerden mürekkep bir grup karşılaşmış, kendisine safa geldiniz demişlerdir. New York matbuat ofisi, bütün Hollywood sinema müesseselerine gönderdiği bir tamimde, Karakurt'a icap eden bütün kolaylıkların yapılmasını ve yardımda bulunulmasını bildirmiştir (Yeni Sabah 21 Eylül 1949).

Bu arada, yazarın dünya seyahati hakkında ulusal basında pek ses çıkmadığını da eklemek gerekir. Bunun bir istisnası olarak Nurettin Artam'ın *Ulus* gazetesinde "Çuvaldız" müstearıyla yayımlanan "Olaylarla Alaylar" köşesinde yer alan şu ifadeleri verebiliriz:

Bir başka gazetede de bir resim: gazeteci, öğretmen, dişiçi, avukat, romancı Esat Mahmut Karakurt Amerikalı zencilerin el falına bakıyor.<sup>6</sup> Bu resim, daha önce bahsettiğimiz başlığı teyit ediyor gibi. Girip çıktığı bu kadar meslekler dolayısıyla birçok sanatlar edinmiş olan dostumuza seyahatten dönüşte bir de Evliya Çelebilik ile falcılık da mı eklenecek? (Çuvaldız 1949: 3).

1 Ekim 1949'da ana sayfada "Yeni Sabah"ın büyük dünya turu sona eriyor" başlıklı habere göre Esat Mahmut Karakurt, birkaç haftaya kadar yurda dönecek ve yazılarına başlayacaktır. Gazetenin kendi başarısını övdüğü bu haberde, Karakurt'un başlayacak olan yazı serisinin de reklamı yapılır, hatta ilginç bir parça da önden yayımlanır. 11 Ekim'de ana sayfadan verilen habere göre yine seyahatin "bir iki haftaya kadar" sona ereceği söylene de yazarın 14 Ekim 1949 saat 17.00'de yurda döndüğünü öğreniriz. "Yakında neşre başlayacağımız bu güzel seyahat hatıraları, dünyanın en muhteşem ve heyecanlı seyahat romanlarından kat kat üstün olacaktır" (Yeni Sabah 11 Ekim 1949) iddiasında olan gazetenin, sık sık ilk sayfadan haber yaparak, bu dünya seyahatini okurun unutmamasına izin vermek istemediği açıktır. 15 Ekim 1949 tarihli *Yeni Sabah* gazetesi, Karakurt'un uçaktan inerken çekilmiş bir fotoğrafı ile birlikte yazarın dönüşünü müjdelere ve ilk sözlerini aktarır:

Her şeyden evvel şunu tebarüz ettirmek isterim ki Yeni Sabah'ın bu büyük teşebbüsü memleketim nam ve hesabına tahmin edilemeyecek kadar geniş bir propaganda ve neşriyata vesile oldu. Bütün dünya gazeteleri ve bilhassa cenup Amerikası ile Asya matbuatı günlerce ve aylarca Türkiye'den, Türk inkılâbından, Türk kudret ve kuvvetinden bahsederek, lehimizde uzun uzun yazılar yazdılar. Gittiğim, gördüğüm -kısa da olsa- bir müddet içlerinde yaşadığım İslam camiası ise, necip Türk milletinin satvet ve itibarına karşı duydukları heyecan ve muhabbeti, o millete mensup bir muharrir sıfatı ile naçiz şahsıma gösterdikleri emsalsiz alaka ile izhar etmeye çalışarak, görülmemiş tezahürat yaptılar. Bu bakımdan gerek Yeni Sabah ve gerek

<sup>6</sup> Bahsi geçen fotoğraf için bk. Yeni Sabah 19 Eylül 1949.





Savaş Sonrası Dünyada Bir Türk Seyyah: Esat Mahmut Karakurt'un Modern Seyahat Anlatıları

kendi namıma, memleketimize yaptığımız hizmetten dolayı derin bir iftihar hissi duyduğumuzu sağlamak istiyorum (Yeni Sabah 15 Ekim 1949).

Esat Mahmut Karakurt ile ilgili bir sonraki haber 4 Kasım'da çıkar. Yazıların 13 Kasım'da başlayacağını duyuran bu haber, 10 Kasım hariç her gün farklı bir fotoğraf ile birlikte ilk sayfadan verilir. "Türk gazetecilik tarihinin en muazzam hadisesi" olarak verilen yetmiş bin liralık bu seyahatin son duyurusu şu cümlelerle yapılır:

Büyük edip ve tanınmış romancı üstat Esat Mahmut Karakurt, yarın *Yeni Sabah* sütunlarında, gazetemiz adına yaptığı muazzam ve rakipsiz dünya seyahati intibalarını yazmaya başlıyor. Bu hadise, yalnız memleketimizde değil, bütün dünyada geniş ve mühim akisler uyandırmıştır. Esat Mahmut Karakurt'un gezip dolaştığı bütün yabancı memleketlerdeki basın, *Yeni Sabah*'ın bu teşebbüsünden bahsetmişler ve üstat romancı Esat Mahmut Karakurt'a sütunlar ayırmışlar, resimlerini basmışlardır. Binaenaleyh, iddia edebiliriz ki, yeryüzünde ilk defa başarılan bu derece muazzam bir gazetecilik hadisesi, hakikaten dünya çapında bir hareket ve edebi merhale olmuştur. Bugünden ifşasını doğru bulmadığımız öyle sürprizler sizi karşılayacaktır ki, yarın üstat Esat Mahmut Karakurt'un yazılarını okumaya başladığınız vakit, bizde de, ilk defa, hakikaten Amerika ve Avrupa basını ayarında bu neşriyat zaferi ile mesut olarak gurur duyacaksınız. Biz, cesaretle ve itimatla iddia ediyoruz ki, bugüne kadar Amerika ve Avrupa edebiyatında okuduğunuz seyahat edebiyatı ve yabancı diğer romanlarından hiçbiri, Esat Mahmut Karakurt'un, yarın gazetemizde başlayacak olan yazıları kadar muvaffak ve cazip değildir. Yazılarımız, en müşkülpeşent okuyucuları, daima yeni ve orijinal şeyler arayan titiz insanları dahi tatmin edecektir. Bütün dünyayı dolaşan büyük bir romancı, hayatının şaheserini veriyor. Bu eser için 70.000 lira harcanmış, dünya dolaşmış, 100.000 kilometre kat edilmiştir. Yarın, *Yeni Sabah*'ta takip ediniz (Yeni Sabah 12 Kasım. 1949).

Burada, Esat Mahmut Karakurt'un bu seyahati sadece yazmakla yetinmediğini, halka açık konferanslarda konuşmacı olarak seyahat gözlemlerini anlattığını da eklemek gerekir. Örneğin *Akşam* gazetesinin 19.01.1950 tarihli nüshasında Halkevi'ne ait şu ilana rastlarız:

Vefa Lisesi'ni Bitirenler Derneği'nin tertip etmiş olduğu konferanslardan üçüncüsü 20 Ocak 1950 Cuma günü saat 18:30'da Kadıköy Halkevi'nde Esat Mahmut Karakurt tarafından 'Bugünkü Dünya' mevzusunda verilecektir. Giriş serbesttir (Akşam 19 Ocak 1950).

Karakurt'un bu konferansları yoğun ilgiyle karşılanır. Çankırı gazetesinde İ. Coşkun, "Görüşler ve Duyuşlar" başlıklı köşesinde bu etkinlikler hakkında şunları yazar:

İstanbul'un muhtelif Halkevlerinde, değerli Türk muharriri Esat Mahmut Karakurt, yaptığı dünya seyahati hakkındaki intibalarını, salonları hıncahınç dolduran dinleyicilerine anlatıyor. Dinleyiciler, bu pek faydalı konferanslarla şimdiye kadar bilmedikleri hakikatlerden haberdar oluyorlar (Coşkun 1950: 2).





## Esat Mahmut Karakurt'un Yeni Sabah Gazetesindeki İlk Dünya Turu

### Yazıları

13 Kasım 1949 tarihinde başlayan yazı serisinin ilki, gazetenin ana sayfasının hemen hemen yarısını kaplar ve devamı da dördüncü ve beşinci sayfalar olmak üzere iki tam sayfa olarak yayımlanır. Yazar, yazılarına başlamadan önce bir mukaddime ile okura bu seri hakkında bilgi verir:

Yazılarıma başlamadan evvel bilhassa muhterem okuyucularıma, bir mukaddime mahiyetinde şu noktaları ehemmiyetle tebarüz ettirmek istiyorum:

Adım adım bütün dünyayı dolaşıp, bu dünya üzerinde ve muhtelif medeniyet seviyeleri içinde yaşayan ayrı ırk ve renge mensup insanlarla, o insanların kurdukları cemiyetlerle temas ettikten sonra gördüm ve anladım ki, biz Türkler, bütün teşkilâtsizliklerimiz, yolsuzluklarımız, beceriksizliklerimiz ve daha bilmem nemizle dahi, dünya milletleri içinde, geleneği, an'anesi, ahlâkı, cemiyeti olan vakur, sağlam bilhassa ve bilhassa, namuslu milletlerden biri olarak dipdiri ayakta duruyoruz.

Hiçbir tesire kapılmadan heyecanla ve gururla iddia ediyorum: Büyük Türk inkılâbını yapanlar, Türk milletini bütün hayatı ve cemiyeti ile otuz sene içinde asırlarca ileri götürmüş, bizi en geri kalmış milletlerin arasından alıp, en ileri milletlerin âyarı olanlar ile aynı mevkie ulaştırmıştır.

Dünyayı, bilhassa Japonya'dan tutunuz tâ Suriye'ye kadar, bütün Asya'yı gördükten ve vaktiyle bize benzeyenlerle bizi mukayese ettikten sonra, güneş aydınlığı içinde parlayan bu hakikati kudretle ifade etmemek, evlâdının bazı kötü taraflarını görüp ıslah edeceği yerde, onu külliyen inkâr eden babanın soysuzluğu kadar zalimane bir nankörlük olur.

Yalnız fenayı değil, iyiyi de görüp söylemek, bir vatan ve ahlâk borcudur.

Bunları böylece tespit ve bizi Avrupa milletleri arasında bir Avrupalı şeref ve itibarı ile yükselten büyük inkılâpçularımıza alenen şükran ve minnetlerimi arz etmeyi bir vatan ve ahlâk ödevi bildikten sonra derhal tebarüz ettireyim ki, dünya dediğimiz bu köhne, ihtiyar yuvarlak; bütün şehirleri, binaları, sokakları, otelleri, insanları ve giyinişleri ile, bir Beyoğlu caddesinden, yahut Ankara'daki bir Atatürk Bulvarı'ndan farklı bir şey değildir Onun daha büyüğü, daha muhteşemi, geniş veyahut, daha kötüsü!. Fakat esas hatları ile muhakkak ki benzeri...

Taksim gazinosunda dans eden bir Türkün veya Çankaya Bulvarı üzerinde bir apartmanda ikamet eden ailenin, dünyanın herhangi mutena bir köşesini dahi görerek yadırgayacağını asla hatırıma getirmemeniz lâzımdır. Londra'daki Cumberland Oteli, Ankara'daki Park Oteli'nin büyüğü, geniş, muazzamı, fakat hiçbir zaman insanı hayrete düşüreni değildir. Bir İstanbullunun Rio de Janeriy'o'daki Kopakapana Oteli'nin muhteşem





Savaş Sonrası Dünyada Bir Türk Seyyah: Esat Mahmut Karakurt'un Modern Seyahat Anlatıları

kapılarından içeri girdiği zaman, şaşkınlıktan ağzının açıkta kalacağını tahmin etmek safdillik olur.

Dünyayı enteresan hale getiren caddeler, oteller, tiyatrolar, parklar değil, o caddelerin, tiyatroların, parkların üzerinde yaşayan insanlardır.

Ayrı ayrı görüş, anlayış, âdet, aşk, düşünüş farklarıdır ki dünyayı, aynı uzuvlara sahip olan insanların yüzleri gibi, birbirine benzemekten kurtarıyor.

İşte ben bu bakımdan yazılarımda, arz küresinin kabuğunu teşkil eden tırtıllardan değil de, daha çok o tırtılların üzerinde dolaşan insanlardan bahsedeceğim.

İspanyadaki nehirlerin akışı, Brezilya'daki dağların azameti, Panama'daki kanalın açılış tarihi, benim meşgul olmak istediğim mevzuu değil, coğrafya ilmini alâkadar eder. Eğer dünya üzerinde yaşayan herhangi bir milletin ticareti, sanatı, sanayisi veya o memleketin havası, suyu öğrenilmek isteniyorsa, bir coğrafya kitabının sayfaları karıştırılıp, arzu edilen malûmatı elde etmek kabildir.

Ben asıl bu kitapların sayfalarına girmeyenleri, yâni daha çok insanları, o insanların kurdukları cemiyetleri tetkik ederek, gözleri, kulakları, renkleri ve boyları ile bize benzeyenlerin, bize benzemeyen taraflarını anlatmaya çalışacağım. Bu cihetten, yazılarımda herhangi bir sıra ve usul takip edeceğimi beklemem icap eder.

Neresini enteresan bulursam, oraya gideceğim. Bugün beni, Havaî Adaları'nda, çimenlerin üzerine uzanmış, çiçekten elbiseleri, sarmaşıktan etekleri ile, küçük ve çıplak ayaklar üzerinde dans eden Havaî kızları seyrediyor görürken, yarın, Hindistan'ın izbe bir mağarasında, iki sene hareket etmeden havada bıraktığı çürüyen siyah kolunu, akrebin kuyruğu gibi duvara dayamış, bir Hint fakiriyle baş başa bulacaksınız!... Üç gün sonra Tokyo'da bir mabedin kapısında, dört gün sonra Brezilya'da bir kahve tarlasının ortasında bana tesadüf edebilirsiniz!...

Elhasıl dünyayı size bir tayyarenin penceresinden, bir vapurun güvertesinden değil, her gittiğim memleketin esrarengiz bulduğum garip bir köşesinden anlatmaya çalışacağım. Bunda ne derece muvaffak olacağımı bilmiyorum. Ancak takip etmek istediğim metot, vâsıl olmak arzusunu ümit ettiğim gaye budur.

Şimdi gelin sizinle, şu köhne dünyayı beraber dolaşmaya başlayalım. İlk uğrağımız, Honolulu olsun!... (Karakurt, Yeni Sabah 13 Kasım 1949).

Esat Mahmut Karakurt'un seriye başlamak için seçtiği ilk yer Honolulu-Havaî'dir. Yazıda beş fotoğraf yer alır: yazarın genç kızlarla çekildiği bir fotoğraf, kendi çektiği kız-erkek gençlerin olduğu bir fotoğraf, iki genç kızın dans ettiği bir kare ve son olarak da Esat Mahmut'un palmiyelerin altında poz verdiği bir fotoğraf. Yazarın neden Havaî ile başladığı hususunda tahmin yürütmek gerekirse, hem eğlenceli hem de ilginç bir içeriğin başlangıcı için







tercih edilerek serinin ilerleyen yazılarının da merakla beklenmesini sağlamak olduğu düşünülebilir. Seyahat güzergahından oldukça farklı dizilen bu yazıların sıralamasına bakıldığında, okurun dikkatini ve ilgisini canlı tutma gayreti hissedilir. Havai-Honolulu gibi eğlenceli ve iç açıcı bir yerden sonra ilginç ama karanlık Hindistan ve Japonya; sonra tekrar hareketli ve ıslıl ıslıl Amerika, İspanya, Portekiz; ardından yine şaşırtıcı ve tuhaf hikayeleriyle Afrika, Brezilya, Çin, Panama ve son olarak yine eğlence hayatıyla Miami, teknolojiyle New York, Washington.

Esat Mahmut Karakurt'un bu yazıları tek tip değildir. Kimi ülkeleri adetleri, insanların fiziki özellikleri, ten renkleri ile; kimilerini ekonomik, siyasi ve sosyal durumları ile anlatır. Bazen sadece gittiği yerde yaşadığı ilginç olaylara odaklanır bazense onu büyüleyen teknolojik araçları sayfalarca över. Onun bu renkli yazılarının hem şiirsel hem muzip bir üslubu vardır. Toplam iki yüz bir tefrika süren bu seyahatnamede iki temanın öne çıktığı söylenebilir. Bunlardan biri kadınlar diğeri ise milliyet meselesidir.

### Esat Mahmut Karakurt'un Dünyaya Bakışında Toplumsal Cinsiyet Rollerini

Yazarın bu seyahatnamesinin en dikkat çekici yanı, kadınlara bakışıdır. Günümüz okurunu rahatsız edecek denli cinsiyetçi olduğu rahatlıkla söylenebilir. Gittiği her ülkede mutlaka kadınlardan bahseder, kadın erkek ilişkilerinin kültürel yönüne değinir. Dili muzip, mizacı çapkındır. Gazetede yayımlanan fotoğraflarda da yazar genelde kadınlarla samimi pozlar vermiştir. Yazarın olmadığı fotoğraflarda da kadınlar ön plandadır. Bu, bilhassa ilk tefrikalarda dikkat çekmektedir.

Karakurt, seyahat yazılarına Honolulu ile başlamıştır. Ancak ilk yazılar Honolulu'dan ziyade, uçakta tanıştığı genç bir kadınla flörtleşmesinin uzun uzun ve zaman zaman erotik bir üslupla anlatılmasından ibarettir (Miami'de bir otobüste karşılaştığı kızla flörtleşmesini de dört tefrika boyunca anlatmıştır.) Tanıştığı bu kadının güzelliğini tarif ederken şiirsel bir üslup kullanır:

Sizi konuşurken görmek, gül ve zambaklarla dolu bir bahçede, rüzgârın sesini dinleyerek dolaşmaya benziyor. Rüzgâr kadar taze, çiçekler kadar güzelsiniz! Bu sözlerim onu büsbütün coşuyor, neşelendiriyor ve konuşturuyordu! Bir kadın tarafından beğenilmek isterseniz, dünyanın hangi kıtası üzerinde bulunursanız bulunun, evvela onun güzel olduğunu söylemeye mecbursunuz! Genç bir kızının sesini rüzgâra, tazeliğini bahara benzeten adam, Çin ve Maçin'de dahi kibar, centilmen, kadınlarla dostluk edebilecek nazik bir insandır! Dünyada bazı şeyler var ki, kadınların yaşı gibi hiç değişmiyor!... (Karakurt, Yeni Sabah 14 Kasım 1949).

Uzun uzun güzelliğini tarif ettiği bu kadının "Türk milleti ne demek" diye sorması ise onun "şehvet dolu güzel ağzın"ın cehaleti olarak görülür (Karakurt, Yeni Sabah 13 Kasım 1949). Karakurt'un kadının zekasıyla ve cahilliğiyle dalga geçen bir tarafı vardır. "Anlattıklarından daha çok, onu konuşurken seyretmek bana zevk veriyordu" (Karakurt, Yeni Sabah 14 Kasım 1949) der. Kadının onun için bir seyir nesnesi olduğuna dair seyahat yazıları





Savaş Sonrası Dünyada Bir Türk Seyyah: Esat Mahmut Karakurt'un Modern Seyahat Anlatıları

boyunca sayısız örnek gösterilebilir. Örneğin uçağı ve teknolojisini tarif ederken, özgürlüğe rağmen mekânsal sıkışmışlıktan bahsettiğı bir bölümde; yanınıza güzel bir kadın oturduğunda tüm sıkıntılarınızın uçup gideceğini söyler (Karakurt, Yeni Sabah 14 Kasım 1949). Hintli genç kızları bisiklet üzerinde giderken görmenin, dünyayı görmekten daha zevkli olduğunu düşünür. Bunun sebebi kadınların giydikleri bol pantolondan bacaklarının görünmesidir:

Dünyada hiçbir çirkin kadın yoktur ki bu Hintli kızların kat kat, şeffaf ipek perdeler halinde vücutlarını saran sarı dedikleri elbiseyi giysin de güzel olmasın!.. Bence, kadife kadar yumuşak, koyu esmer renkleri, iri ve parlak gözleri, zarif vücutları ve eski Roma kadınları gibi çıplak ayaklarında taşıdıkları, bağları altın işlemeli sandalları ile Hintli kızlarını, olduklarından daha güzel gösteren şey, muhakkak ki, üzerlerindeki elbiseleridir!.. Hele o ipek beyaz pantolonlarının, dal gibi ince bacaklarının üstünde zaman zaman rüzgârlı uçarak, vücutlarının yumuşak hatlarını şeffaf bir gölge içinde tebarüz ettirisi yok mu, insanı çileden çıkarıyor adeta!... (Karakurt, Yeni Sabah 9 Aralık 1949).

Ona göre “Bütün Türk erkekleri günele hayrandır. Hele bu güzel, bir kadın olursa...” (Karakurt, Yeni Sabah 14 Kasım 1949). Onun çapkın mizacına dair bir diğer örnek olarak da yine Honolulu’da eğlenmeye gittiğı bir yerde karşılaştığı bir kız hakkında yazdıklarını gösterebiliriz:

Ne güzel şeydi bu kız ya Rabbi! Konuşan ıslak dudaklarında, dalı ile beraber yağmura tutulmuş bir meyvanın lezzeti ve zevki, çapkın çapkın bakan yumuk gözlerinde, çiçeklerin üzerine inen mehtabın rengi yanıyordu. Dayanamadım:

- Sen ne güzel şeysin böyle dedim, annen seni çiçekten mi halk etti acaba?

Büyük bir maharetle bir anda, vücudunun bütün yumuşak yerlerini harekete getirdi, hafifçe gülümsedi,

- Benden daha güzeli var efendim dedi, sizi bekliyor (Karakurt, Yeni Sabah 22 Kasım 1949).

Japonya’yı anlatırken “Ben hayatımda Japon kızları kadar fındıkçı, çapkın şeyler görmedim. Aman yarabbi!.. Her hareketlerinde ya bir kırıma, ya bir göz atma veyahut manalı bir bakış bulacaksınız muhakkak!...” (Karakurt, Yeni Sabah 17 Aralık 1949) der; İspanyol kızlarını “her biri, bir yaz akşamının rengi kadar güzel genç, esmer”, onların gönüllerini de “bir kuğunun göğsündeki tüylerden daha ince ve daha yumuşak” olarak tasvir eder (Karakurt, Yeni Sabah 30 Ocak 1950).

Yazarın kadına dair cinsiyetçi bakışı bununla da kalmaz. Örneğin “zarif bir kadının ağzından işitilmesi arzu edilmeyen sert bir ses”ten (Karakurt, Yeni Sabah 15 Kasım 1949) rahatsız olur. Kaşınan bir kadın ölse daha iyidir: “Düşünün felaketi bir kere! Ya maazallah





kadınsanız, hani bana öyle gelir ki, bu kaşınma illetine tutunmaktansa bir kadının koleraya yakalanıp öbür dünyayı boylaması daha hayırlı bir iş olur!..” (Karakurt, Yeni Sabah 8 Şubat 1959). Yaşlanan kadınlara tahammül edemez. “Ah, şu dünyaya güzel olarak gelmiş kadınlar, bir de ihtiyaçlamamanın yolunu bulsalar!..” (Karakurt, Yeni Sabah 7 Şubat 1950) diyen Karakurt’un eskiden çok meşhur ve güzel olan bir kadın oyuncunun yaşlı halini görünce söyledikleri, onun kadını bir seyir nesnesi olarak değerlendirdiğine bir başka örnek olarak gösterilebilir: “Bence güzel kadınlar, ihtiyaçladıkları vakit, unutulana kadar görünmemelidirler. Kış gelince, kendilerini bir kesenin içinde saklayan ağaç böcekleri gibi!..” (Karakurt, Yeni Sabah 22 Ocak 1950). Karakurt için kadın tek başına olduğu gibi erkekle birlikte de bir seyir zevki vermelidir. Uzun boylu kadınla kısa boylu bir erkeği yan yana gördüğünde hissettiği tiksintiyi şöyle anlatır:

Uzun boylu kadının yanında, kısa yapılı erkek; ince, zarif, yüksek bacaklı cins bir tarzının etrafında dolaşan bastıbacak bir finoya benziyor. O kadar çirkin... Hele dans edişleri, kol kola yürüyüşleri tahammül edilir şey değil!.. İnsan adeta, yanındaki kadının koluna sarılmış giden kısa boylu bir erkeğe tesadüf edince, kadının paltosunun altından eteklerinin ucu görünüyormuş gibi bir hisse kapılır... Bu, bir iki tane olsa, belki o kadar alakalanılmayacak! Fakat gözlerinizin gördüğü bütün çiftler aynı manzarayı verince, gayriihtiyari bir irkilme hissi vücudunuzu sarıyor (Karakurt, Yeni Sabah 27 Ocak 1950).

Karakurt’un kadın ve erkeğin birbirine yakışması ile ilgili son bir örnek olarak Çin’deki kadınlar hakkında söylediği aşığılayıcı ifadeleri verebiliriz:

Amerikalıların, İngilizlerin senelerce beden eğitimi ve türlü türlü sporlarla terbiye edip arzın en yakışıklı, o mütenasip vücutlu erkekleri olarak yetiştirdikleri o güzelim, o boylu poslu delikanlıların, tarlasında kuruyup kalmış haşhaş başlarına benzer kocaman kafaları, yumruk kadar suratları, yerden bitme endamları ile, cücelerden mürekkep bir ahir zaman ordusu gibi, caddeleri istila eden çirkin yerli kızlarını kollarına takarak, oradan oraya sürükleyip götürmeleri, insanın içinde gayriihtiyari bir ürperme, acıma hissi tevhit ediyor!.. (Karakurt, Yeni Sabah 28 Haziran 1950).

Esat Mahmut Karakurt’un gittiği her yerde özellikle dikkat ettiği hususlardan biri de kadın-erkek ilişkileridir. Evlilikler, toplumsal roller, sosyal hayattaki kadın-erkek yakınlığına dair detaylar hemen her ülkede gündeme getirilir. Havai’de kadınların erkekleri reddedemediğini çünkü erkeklerin ilahi kabul edildiğini anlatır (Karakurt, Yeni Sabah 18 Kasım 1949), Honolulu’da kadın ve erkeğin tango yaparken çok yakın olduklarından bahseder ve bunun normalleşmesini, kadın ve erkeğin dans ederken cinsel bir şey hissetmemesini garipser:

“Düşünüyorum, acaba diyorum, bu Amerikan erkekleri bizim bilmediğimiz bir haslete ve hususiyete mi sahiptirler. Yoksa kadınlar, dünyaya evvela dışı, sonra kadın olarak geldiklerinden haberi mi yok? Herhalde çok acayip bir





Savaş Sonrası Dünyada Bir Türk Seyyah: Esat Mahmut Karakurt'un Modern Seyahat Anlatıları

şey!... Allah kimseyi, mensup olduğu cinsiyetin vasıflarından mahrum etmesin!..." (Karakurt, Yeni Sabah 23 Kasım 1949).

Hindistan'da nüfusu kontrol altına almak adına bütün erkek kardeşlerin tek bir kadınla evlenmesine dair cinsiyetçi ve çirkin şakalar yapar:

Şimdi kendi kendime düşünüyorum da, ey ulu tanrı diyorum; yaptığın işlerin hikmetinden vakıa Sual olunmaz ama şu dünya dediğimiz köhne, kepaze Yuvarlağı da ne büyük tezatlar, ne birbirini tutmayan adetlerle halk etmişsin!.. biz burada, bilhassa Anadolu'da birisi belediye diğer dördü de imam nikahı olmak üzere her erkeğe beş kadın bulup buluşturup, her sene bir erkeğin beş çocuğu dünyaya gelsin de nüfusumuz artsın gayesiyle kanuni hükümlere bile göz yumarak her on yılda bir, dünyaya bedelsiz olarak teşrif eden çocuklara bir baba bulmak üzere, mektup nüfus yasaları çıkarırken, Hindistan'da kadınlar çok çocuk doğuruyor diye, aynı yalaktan su içen Beygirler gibi, birtakım zavallı erkekleri, tek bir kadına tahsis ediyorsun!" (Karakurt, Yeni Sabah 29 Kasım 1949).

Japonya'dan bahsederken de kadın-erkek ilişkilerine uzun uzun değinir. Tokyo'ya geldiği ilk gece, otelde tanıştığı bir Fransız ressamı ona Japonya'da tetkik edilecek en önemli mevzunun kadınların hayatı olduğunu söylemiştir. "Hakkı varmış Fransız'ın!.. Cidden dünyanın bu garip memleketinde, insana en çok hayrete sevk eden şey, Japon kadınlarının erkeklere karşı gösterdikleri feragat ve fedakarlıktır!... O ne hürmet, o ne sadakat yarabbi!.." (Karakurt, Yeni Sabah 20 Aralık 1949). Japon kadınlarını evlenilecek kadınlar olarak tarif eden Karakurt, onların sadakatini vurgular. Ama aynı zamanda olayın kadın tarafından nasıl görüldüğünü de eklemeyi ihmal etmez. Otelde tanıştığı çamaşırcı kızın söylediklerini aktarır: "Japonya'da kadın olarak dünyaya gelmektense, bir kaldırım taşı olup sokaklarda sürünmeyi bin kere tercih ederdim!..." (Karakurt, Yeni Sabah 21 Aralık 1949).

Esat Mahmut Karakurt, Amerika'da Muvaffak İpar ile Virginia Bruce çiftinin evine davet edildiğinde de gözlemlerini iki farklı kültürün evliliği üzerine yapar. İpar'ı "kazak erkek" olarak tanımlayarak över. Ünlü bir oyuncu olan Virginia Bruce hakkında ise kadının âşık olunca ünlü bir yıldız da olsa taşradaki herhangi bir kadından farkı kalmadığını düşünür. Onun dökülen şarabı silmek için halıya eğilmesi, eşinin sert buyruklarına yumuşak başlılıkla cevap vermesi belli ki Esat Mahmut'un erkeklik ve Türklük gururunu okşamıştır (Karakurt, Yeni Sabah 18-19 Ocak 1950).

Yazar, kadının toplumsal cinsiyet rolü olarak ev işi yapmasını rasyonalize eden bir kültürel detaya daha yer vermiştir. Amerika'yı anlatırken, ülkedeki hizmetçi buhranının aile yapısını nasıl kurtardığına dair görüşleri uzun uzun anlatır:

[B]asit bir hizmetçi buhranından bahsediyormuşum gibi anlattığım bu hadise Amerika'da, bütün bir Amerikan ailesinin hayat seyrini, cemiyet görüşünü değiştirecek muazzam ve beklenmedik bir inkılap vücuda getirmiş ve binnetice ev kadını dediğimiz izdivacın, aile yuvasının sarsıntısız devamını





sağlayacak esasını teşkil edecek olan en mühim unsurun, Amerika'da kuvvetle yerleşmesine, kökleşmesine sebep olmuştur (Karakurt, Yeni Sabah 4 Ağustos 1950).

Kadına bakışını gösteren bir diğer örnek; İtalya, İspanya ve Güney Amerika'da on altı yaşını dolduran kızların tek gayesinin biraz parası olan bir adamla evlenmek olduğunu söylemesidir. Buna hak verdiğini şu cümlelerle ifade eder:

Bir kere evlendi mi, ondan sonrası kolay! Çünkü biliyor ki kız, ömrünün sonuna kadar, bir kuyruksuz uçurtma gibi, sağa sola yalpa vurarak ortada dönüp dolaşacak koca denilen adam; kendisinin iâşesini, ibatesini temin edecek, çocuğu olursa çocuğunu yetiştirecek, her türlü ihtiyaçlarını yerine getirecektir. Şimdi insafılı düşünmek icap ederse, bir genç kız için hakikaten bundan daha büyük, bundan daha emin bir hayat sigortası tesis etmeye imkân yoktur (Karakurt, Yeni Sabah 20 Ocak 1950).

Esat Mahmut Karakurt; Miami'nin kadınlarının erkeklerin dikkatini çekemediği için talihsiz olduklarından bahseder ve onların "çıplak vücutları ile bir tesir icra edebilmek için beyhude yere çırpınıp durduklarını" söyler (Karakurt, Yeni Sabah 20 Temmuz 1950). Şili'yi anlatırken de orada hâkim olan "kadının da evlenmeden hayatı tecrübe etmesi gerektiği" fikrini midesizlik olarak yorumlar. Yazarın kadın-erkek ilişkilerine bakışı daha birçok örnekle çeşitlendirilebilir. Bir vapur turunda karşılaştığı üniversiteli genç kız grubuna Türk erkeklerini kıskançlığıyla över. Çünkü Karakurt'a göre "sevdiği adam tarafından kıskanılmayan kadın, bedbahttır" (Karakurt, Yeni Sabah 25 Temmuz 1950).

Son olarak yazarın kadına ve kadının toplumdaki yerine dair tek olumlu tavrına da burada yer vermek gerekir. Japonya'da geyşa satılan bir yeri ziyaret ettikten sonra tercümana söyledikleri, kadının bir mal gibi alınıp satılmasına dair öfkesini dile getirir:

Siz Japonlar eski bir milletsiniz! Kendinize mahsus yaşayışınız, dininiz, cemiyetinizin, ananeleriniz var! Muhasır Avrupa milletleri ile boy ölçecek kadar da büyük ve geniş bir teknik medeniyet mevcuda getirmiş bulunuyorsunuz. Böyle olduğu halde, şu memleketinizin zavallı, talihsiz kızlarının, harada terbiye edilip mezada çıkarılan inekler gibi, gözlerinizin önünde böyle resmen para ile satılmasına nasıl tahammül ediyor ve nasıl içiniz, isyankâr hislerle dolup taşmıyor anlamıyorum (Karakurt, Yeni Sabah 31 Aralık 1949).

Tercüman, dünyanın her yerinde bunun böyle olduğunu söyler; ona göre tek fark saatlik yirmi dolar değil yıllık iki bin dolar talep edilmesidir. Karakurt, bu bakış açısını yorumlamaz, konuyu kapatır.

### Esat Mahmut Karakurt'un Seyahatlerinde Milliyet Meselesine Bakışı

Esat Mahmut Karakurt'un dünyayı gezerken diğer milletlere bakışı, kendi milletine karşı tavrı, gittiği ülkelerdeki ırkçılık hakkında gözlemleri hem yazarın biyografisine katkı







Savaş Sonrası Dünyada Bir Türk Seyyah: Esat Mahmut Karakurt'un Modern Seyahat Anlatıları sağlayacak hem de devrin yükselen politik tavrı olan milliyetçiliğe dair sosyolojik malzeme verecektir. Bu hususta öncelikle diğer milletlere bakışı üzerinde durulacaktır.

İrk ve renk meselesi Karakurt'un yazılarında değinilmeden geçilmeyen bir meseledir. Tefrikanın başlarında Honolulu halkını tarif etmeye çalışırken, kan ve soy bilgisini teknik bir bilgi verir gibi sunması, yazılardaki genel bakış açısını vermesi adına güzel bir örnektir:

Ahalisi sarı ırka mensup gibi görünüyor ama galiba değil! İddia edildiğine göre bugünkü Honoluluların damarlarında dolaşan kan, daha çok Japon ve Çin kanıdır. Bir İtalyan bana şunu söyledi: "Eğer bu toparlak yüzlü insanların derilerini biraz kazısanız, içinde uyuyan bir Japon bulabilirsiniz muhakkak!" Hakikaten Japonlara da çok benziyorlar. Fakat asıl onları Japonların yassı suratlarıyla, Çinlilerin çitlenbik gibi küçücük ve çekik gözlerinden ayıran Avrupalılar olmuş!... [...] Ne tuhaf şey değil mi? İnsanlar da nebatlara benziyorlar. Nasıl yabancı dallarla aşılınmış çiçekler daha iri, daha nefis bir manzara arz ediyorsa, insanlar da tıpkı öyle, kendi kanından ve renginden olmayanlarla birleşince, Kaliforniya'daki armutlar gibi birdenbire gelişiyor, güzelleşiyorlar!.. Bugünkü yirminci asır ilmi, Şimali Amerika'nın 150 milyonundan belki 100 milyonunun, dünya üzerinde yaşayan insanların en güzeli ve en yakışıklı olmalarını bu garip kaynaşmanın, ihtilafın mahsulü olarak kabul etmektedir (Karakurt, Yeni Sabah 17 Kasım 1949).

Gittiği ülkelerdeki insanların ten renkleriyle ilgili mutlaka bir bilgi veren (kiremit, sarı, siyah) Karakurt'un siyahilere dair cümleleri bugün hiç şüphesiz ırkçılık sınırları içinde kabul edilecektir. Aşağılayıcı bir dille anlattığı Afrika kıtası buna en açık örnektir. İnsanların tiplerini korkutucu ve çirkin bulur. Pistirler ve kötü kokarlar. İlkel şartlarda yaşamaktadırlar. Onların Fransa'nın kurduğu Dakar şehrine layık olmadıklarını düşünür:

O yolların üzerinde dolaşanlarla, o binaların içine girenler, daha doğrusu küçük bir kısmı müstesna olmak üzere bütün bir şehri dolduran Hristiyan'ı ve Müslüman'ı ile bu siyah renkli insanlar o kadar pis, o kadar alakasız, o kadar kirlilikle ve sefaletle ünsiyet peyda etmişler ki, Fransızların özene bezene vücuda getirdikleri o güzelim şehir, ancak Lütfi Kırdar'ın valiliğinden sonra Taksim meydanından kaldırılan bizim o meşhur hela gibi, gelip geçenin burnunu tıkamaya mecbur olduğu müteaffin bir yer halini almış!.. (Karakurt, Yeni Sabah 12 Şubat 1950).

Yazar, yerde uyuyan Afrikalı çocukları bile aynı aşağılayıcı dil ile anlatır: "Alimallah görmeden, bacaklarınızın arasında siyah bir kedi yavrusu sessizliği ile dolaşıp duran bir piç kurusunun üzerine basarsanız da, başınıza büyük bir felaket getirebilirsiniz!.." (Karakurt, Yeni Sabah 16 Şubat 1950).

Rio de Janeiro'yu anlattığı tefrikalardan birinin başlığı da "Zenci Erkeklerle Yaşayan Sarışın Fransız Kadınları"dır (Karakurt, Yeni Sabah 3 Mayıs 1950). Erkeği "cehennem zebanisi" olarak anan yazar, kadının güzelliği ile adamın korkunçluğu arasındaki tezadı





vurgulamak için ayrı bir çaba sarf eder: “Kadın hemen bileklerinin etrafında, çiçek açmış erik dalları gibi pembe pembe bükülüp duran incecik parmaklarla süslü ellerinin ikisini de birden uzatarak, zencinin maymun ayaklarına benzeyen simsiyah, yağlı ellerini, avuçlarının arasına aldı” (Karakurt, Yeni Sabah 3 Mayıs 1950).

Aslında Esat Mahmut Karakurt’un doğrudan siyahilere karşı bir tavrı olduğunu söylemek pek mümkün görünmemektedir. Çünkü söz konusu Amerika’daki siyahiler olunca, Afrika’dakiler için kullandığı aşağılayıcı dilden hayli uzak durmakla birlikte, Amerika’daki ırkçılığı da eleştirir. Hollywood için “Düşününüz ki, bütün bir memleketin halkı arasında güzel denmeyecek insan yok! Kocaman dudaklı, kıvrıkcık saçlı, zurna sesi, gece gibi simsiyah zenciler bile güzel!...” (Karakurt, Yeni Sabah 12 Ocak 1950) der. Florida’daki özgürlüğü överken, eyaletin siyahları dışlamaya karşı kanunlarını eleştirir ve kendileriyle olan çelişkilerine dikkat çeker.

Başta Miami olmak üzere, bütün Florida’da yaşayan yüzbinlerce zenci, sadece dünyaya -ama dikkat buyurunuz, bütün günahları bundan ibaret- sadece, dünyaya siyah renkli olarak geldikleri için, insan hak ve hürriyetleri uğruna mücadele eden Amerikalılara nazaran, bunlar insan değil, hayvanlardır!... Binaenaleyh hayvanca muameleye maruz bırakılmaları icap eder. Çünkü siyah renklidirler!... Sizin anlayacağınız, Hindistan’da elle dokunulması mekruh olan paryalar ne ise, bugün Florida’daki Amerika zencileri de aynen odur!.. (Karakurt, Yeni Sabah 2 Temmuz 1950).

Esat Mahmut Karakurt’un Amerika hayranlığının sekteye uğradığı husus bilhassa burasıdır. Miami’deki büyük otellerde “Yahudiler giremez” tabelalarının bulunduğu da bahseder ve otel müdürüne yaptığı itirazı anlatır. Amerika’da Yahudilere karşı takınılan tavrın, yazarı oldukça öfkeliendirdiği görülür. Çünkü Karakurt’a göre Amerika’yı bugünkü üstün seviyesine taşıyanlar Yahudilerdir ve baş üstünde tutulmaları gerekir (Karakurt, Yeni Sabah 23 Temmuz 1950).

Yazarın Amerika övgüsünü, devrin politik atmosferi çerçevesinde yorumlamak gerekir. Türkiye-Amerika yakınlaşması kırklı yılların sonu, ellilerin başında başlamıştır. Erden Eren Erdem, bu yakınlaşmasının birçok sebebi olduğunu söyler. Bunlardan biri Türkiye’nin “medeniyet yolunda örnek aldığı Avrupa devletlerinin İkinci Dünya Savaşı’nda büyük bir yıkıma uğraması”yla “Türkiye’nin rotasını çevirmek için yeni bir küresel güç arayışına girmesi”dir (Erdem 2019: 135). Truman Doktrini, Marshall yardımları, Türkiye’nin NATO’ya girişi bu ilişkilerin somut sonuçları olarak sıralanabilir. Erdem, “Türkiye-ABD dostluğunun her iki tarafta görkemli bir coşkuyla” kutlandığına da dikkat çeker Erdem 2019: 135). Esat Mahmut Karakurt’un yazılarında sık sık vurguladığı “dostumuz Amerika” da bu politik şartlar altında anlaşılır görülmektedir.<sup>7</sup>

<sup>7</sup> Türkiye-Amerika ilişkileri için ayrıca bk. Erdem 2019: 135-150.





Savaş Sonrası Dünyada Bir Türk Seyyah: Esat Mahmut Karakurt'un Modern Seyahat Anlatıları

Esat Mahmut Karakurt, Hollywood stüdyolarını gezme ayrıcalığına sahip oluşunu da Amerika-Türkiye dostluğu üzerinden yorumlar:

[B]enim daha Los Angeles'a ayak basar basmaz meşhur bir Amerikan müessesesi tarafından davet olunmamı ve bu meyanda Hollywood'un en maruf yıldızları ile görüşmek imkânını nasıl sağladığımı düşünebilirsiniz. Evvela şunu söyleyeyim ki, eğer cebinizde Türk pasaportu taşıyarak seyahate çıkmışsınız, dünyanın hangi tarafında olursanız olunuz, resmi Amerika'nın kendisine emniyet edilebilir, nazik bir misafiri sayılırsınız!.. Türk'üm der demez size hürmet ederler ve daima kolaylık gösterirler, bu bir! İkincisi, dünyayı görmeye ve gördüklerini yazmaya memur edilmiş bir Türk muharririyim, bu sıfatıyla daha çok kolaylık ve hürmet görmek hakkımdır! [...] Şaka değil, Türk milletine mensup bir muharririn arzusu bu; vakit geçirilmeden yerine getirilmelidir!... (Karakurt, Yeni Sabah 2 Ocak 1950).

Karakurt, Japonya'ya girişinin de Amerika sayesinde olduğunu anlatır. Aynı zamanda Türk pasaportunun kıymetine de vurgu yapar ancak belli ki bu kıymet Amerika ile olan ilişkilerden kaynaklanmaktadır: "Bunu yapabilmeniz için sizin de benim gibi ya Türk milletine mensup olmanız veyahut onun şerefli pasaportunu cebinizde taşımanız lazım lazımdır!... Türk olmak, ne güzel şey!..." (Karakurt, Yeni Sabah 3 Ocak 1950).

Bu cümlede görüldüğü üzere yazarın Türk olmaktan gurur duyduğuna dair vurgusu, seyahatnamesinin başından sonuna kadar sık sık karşımıza çıkar. Bu, diğer ülkelerle Türkiye'yi karşılaştırdığında tarafsız olmadığı anlamına gelmemektedir. Duygusal bağı kuvvetlidir, hiçbir şeyi kendi memleketine tercih etmez. Serinin sonunda en üstün bulduğu yine Türkiye'dir. Ancak eleştirilmesi gerektiği yerde de mutlaka eksik yönleri dile getirmiştir.

Esat Mahmut'un gittiği yerlerde konferanslara katıldığı ve gazetecilerle buluştuğundan bahsedilmişti. Yazarın Türkiye'nin, Atatürk'ün ve Türk inkılaplarının tanıtımını yaptığı aşikardır. Flört ettiği kadınlara, tanıştığı önemli bürokratlara, ziyaret ettiği okullardaki çocuklara Türkiye'yi, Türkleri anlatır, Atatürk'ten bahseder. Türklüğü övüldüğünde mutlaka bunu okurlarıyla paylaşır. Örneğin Hindistan'da baktırdığı bir fal yüzünden uçağa binmekten korkan yazarın, Amerikalı yol arkadaşıyla arasında geçen bir diyaloga yer verilir:

"-Hem dedi; Türk ölmekten korkar mı hiç?..."

Ne yalan söyleyeyim, Amerikalının latife de olsa, söylediği bu söz, içinde bulunduğum şartlar dahilinde bile, izzeti nefsim dokundu. Kızdım:

-Türk'ün de senin gibi evvela insan sonra Türk olduğunu unutma dedim, niçin korkmayayım? Korku nihayet insanların duyabileceği bir his değil midir?" (Karakurt, Yeni Sabah 5 Aralık 1949).





Japon bir hattatın evine misafir olduğunda, kendisini takdim eden adamın sözlerini şöyle aktarır:

Mister Karakurt, bir Türk muharriridir dedi; Türkler cesur bir millettir. Hiçbir şeyden korkmazlar! [...] Türklerin; şimdiye kadar cesur, kahraman, muharip bir millet olduğunu bilirdik! Ama siyasette bu derece ileri gitmiş, zeki hamleler yapmış, uzun görüşlü siyaset adamlarına sahip olduklarını, doğrusu ne yalan söyleyeyim, bilmiyorduk dedi! Muazzam bir yangının tam ortasında, hiçbir tarafınız zedelenmeler ateşlerin arasından kendinizi nasıl kurtardınız, hala aklımız ermiyor!... (Karakurt, Yeni Sabah 18 Aralık 1949).

Türk olmasına dair kibir ve gurur dolu detaylara da yer verilir. Örneğin bir Amerikan uçağını bekletmek ona zevk vermiştir:

San Francisco Havalimanı'na geldiğim zaman, Pan Amerikan memurları beni heyecanla karşıladılar.

- Neredesiniz Mister Karakurt, on dakikadan beridir gemi sizi bekliyor, dediler. Cevap vermedim. Hatta ne yalan söyleyeyim bu beklemenin ruhumda garip, izahı güç güç bir zevk hissi uyandırdığını da şu anda saklamak istemiyorum. San Francisco Havalimanı'nda, içinde yetmiş seksen yolcunun bulunduğu bir Amerikan hava gemisi, bir Türk'ü bekliyor! Güzel değil mi? Beklesin varsın!.. Ben de Washington'dan Los Angeles'a gelirken, bir Amerikalıyı on beş dakika beklemiştim!! (Karakurt, Yeni Sabah 13 Kasım 1949).

Beklettiği uçaktan içeri girdiğinde de bu gurur hissi devam eder:

Alélâcele merdivenlerden yukarı çıkıp, tayyarenin kapısından içeri girdiğim zaman, bütün gözler istisnasız bana çevrildi. Aldırış bile etmedim. Hatta memnun oldum. Hayran olunacak en güzel kadınlara bile lütfen kafalarını çevirip bakmak külfetini göstermeyen, devlet reisi ile kapıcı arasındaki mesafeyi ortadan silen nevi şahsına mahsus garip ve yabancı bir memlekette, bütün nazarları üstünüzde toplayıp, "bu Türk de kim oluyor!" diye baktırmanızın saadet ve heyecanını hissetmek için sizin de benim gibi ya onların arasında bulunmanız, yahut Amerika'da seyahat etmeniz lazım!.. (Karakurt, Yeni Sabah 13 Kasım 1949).

Esat Mahmut Karakurt'un bir Türk olarak onurlandırıldığı bir başka anısı, Miami'deki bir vapurda geçer:

Miami'deki kanalları dolaşmak üzere, küçük Körfez vapuruna binip de yerimi aldığım zaman, geminin güvertesindeki hoparlörden, şu ses yükseldi:

- Muhterem yolcular, vapurumuz hareket ediyor, gezinti üç saat sürecektir. Güzel bir zaman geçirmenizi dileriz. Yalnız hareket etmeden evvel şunu memnuniyetle belirtelim ki, aranızda sayın iki misafirimiz var. Birisi Washington'dan gelen yüksek mahkeme azasından Mister Kington, diğeri de aziz dostumuz Türkiye'nin gözü hiçbir şeyden yılmayan, cesur, kahraman milletine mensup bir Türk muharriridir!.. Mister Karakurt, Mister Kington, lütfen ayağa kalkınız da, yolcularımız sizi heyecanla alkışlasınlar!...





Savaş Sonrası Dünyada Bir Türk Seyyah: Esat Mahmut Karakurt'un Modern Seyahat Anlatıları

Daha yerimden kımıldamaya vakit kalmadı. Bir de baktım bir alkış tufanı koptu. Bütün vapurdakiler, avazı çıktığı kadar,

- Hello Mister Kington!

- Hello Mister Karakurt!.. diye basıyorlar yaygarayı!.. Aman yarabbi, ne biçim adam bu Amerikalılar!... Benim kim olduğumu da nasıl öğrenmişler, ismimi nereden biliyorlar?.. (Karakurt, Yeni Sabah 25 Mayıs 1950).

Elbette yazar, her yerde Türk olmasının gururunu yaşayamamıştır. Türkiye'nin adını hiç duymayan insanlarla karşılaştıkça sinirlenir, bir yandan onları cahillikle, coğrafya bilmemekle suçlarken bir yandan da Türklerin kendi tanıtımını yeterince yapamadığından yakınır. Yazara gittiği kimi yerlerde, yurda giriş evraklarını doldururken dini de sorulmuştur. Müslüman kelimesinin duyulmadığı bu yerlerde, yazar kendi din hanesinin karşısına "katolik" yazılmasına sinirlenmiş ve bundan duyduğu sıkıntıyı dile getirmiştir (Karakurt, Yeni Sabah 13 Kasım 1949). Esat Mahmut Karakurt, Türk olduğu kadar Müslüman olmasıyla da gurur duyar. Hindistan'daki ve Afrika'daki Müslümanların nasıl yaşadığına şahit olduktan sonra da şu cümlelerle Müslümanlık üzerindeki Türk etkisini vurgular:

Ben bütün dünyayı dolaşıp, dünya üzerinde yaşayan yüz milyonlarca Müslümanın düşüncülerini, gidişlerini, hayat ve cemiyetlerini birer birer tetkik ederek gözümle gördükten sonra, şuna kanaat getirdim ki, eğer biz Türkler vakti ile Müslüman olmasa imişiz, dünyada bugün Müslümanlık diye kendisinden ehemmiyetle bahsedilebilecek bir varlık asla mevcut bulunmayacakmış! Bu muhakkak!.. Bugün arz küresi üzerinde, her türlü batıl itikatlardan sıyrılmış, gözü açılmış, ilerlemiş, dünya ile ahireti birbirinden ayırmasını bilmiş, modern ve kuvvetli bir devlet ve cemiyet halinde ayakta duran tek İslam memleketi Türkiye'dir!.. (Karakurt, Yeni Sabah 20 Şubat 1950).

Yazar için Türk milletinin insanları, "Allah'ın sevimli kulları"dır, "hudutsuz bir talihe sahip"tirler ve bu sebeple bizler "eccadımıza ne kadar büyük şükran hisleri ile bağlansak, ne kadar minnet duygularıyla içimizi yaksak yine azdır" (Karakurt, Yeni Sabah 24 Şubat 1949). Seyahatnamesinin kapanışını da tüm dünyayı gezip en güzelinin Türkiye olduğuna karar vermiş bir adamın gönül rahatlığı ve gururuyla yapar:

Yazılarıma şimdi son verirken, yaptığım bu büyük dünya seyahatinin üzerimde bıraktığı intibaları bir kere daha tekrarlamakta, hem bir vazife hissi buluyor hem zevk duyuyorum: Türk milleti, dünya milletleri içinde tarihi, cemiyeti, ahlakı, ruhu ve asaleti ile en namuslu, en insan düşünüşlü, en vefakar ve en çok hürmete layık kahraman bir millettir!.. Asaletimizle, efendiliğimizle, şeref ve namusumuzla övünmekte yerden göğe kadar haklıyız!.. Çünkü Türk milleti gibi köklü bir millet, dünyada parmakla gösterilecek kadar az!.. Beğenmedikleri çocuklarımızın, terbiyelerini hoş görmedikleri gençlerimizin, avare yaşıyorlar diye haksızca tenkide uğrayan namuslu kızlarımızın ve nihayet tecrübeli, akıllı ihtiyarlarımızın birleşerek







vücuda getirdikleri bu asil Türk milletine mensup oluşun verdiği bir heyecan ve gururla memleketime dönmüş bulunuyorum!.. Ah biraz da onlar gibi çalışmasını öğrensek, onlar gibi vazifeye hürmeti bir aşk haline getirebilsek, inanın bana benim gördüğüm dünya, bizim önümüzde duramaz asla!.. Tanrı hepimize daha iyi, daha mesut güne ulaştırsın!..

Hoşça kalın!.. (Karakurt, Yeni Sabah 1 Eylül 1950).

## Üslup

Son olarak yazarın seyahat yazılarında kullandığı üsluba değinmek gerekir. Tek bir üslubu benimsediği söylenemez, renkli ve tek düze olmaktan uzaktır. Seyahatnamesinin onun gazeteci ve romancı yanlarının bir kesişim noktası olarak kabul edilebileceğinden bahsedilmişti. Bu husus, yazarın cümleleriyle örneklendirilebilir.

Yazılarda romancı üslubunun daha baskın olduğu bir gerçektir. Örneğin daha ilk yazısındaki kadın tasvirinin şiirselliği bunu gösterir:

Hani bazı yağmurlu yaz akşamları vardır, güneş bulutların üzerine iner de, uzaktan harikulade kızıl bir renk alemi vücuda getirir, işte öyle, koyulaşmış, kiremitleşmiş akşam renginde bir kadın yüzü tasavvur edin!.. Üzerinde hafif ter damlacıkları titreyen ucu bir parçacık havaya doğru kalkmış zarif bir burun, iki tarafından çekik mor ve şeffaf kapaklar içinde tarlasından henüz koparılmış hissini veren zambaklar gibi taze, iri, parlak gözler ve içi güneş dolu siyah, simsiyah saçlar!.. (Karakurt, Yeni Sabah 13 Kasım 1949).

Bu edebî üslup, sadece kadınları değil uçakları tarif ederken de devam eder: “San Francisco günlerinin sisli ışıkları altında donuk donuk parlayan sırtı, kocaman kanatları, üzeri diş gibi tırtıllı, nakışlı çenesiyle henüz yeni sudan çıkmış muazzam bir timsaha benziyor!” (Karakurt, Yeni Sabah 13 Kasım 1949).

İnsanları, nesnelere, şehirleri, hatta durumları bile benzetmelerle, sıfatlarla uzun uzun süsler. Bazı benzetmeleri ise oldukça ilginçtir. Örneğin, “Biz bu sema ile deniz arasında, öküzün boynuzuna konan bir sineğin korkunç saygısızlığı içinde kanatlarımızı açmış, rüzgâr gibi avare, esip gidiyoruz!” (Karakurt, Yeni Sabah 13 Kasım 1949) cümlesinde olduğu gibi uçak yolculuğunu öküzün boynuzuna konmuş bir sineğe benzetir. Ya da bir kadının parmaklarını “Her biri bir kuşun tünemesi için kafese bırakılmış incecik çubuklar” (Karakurt, Yeni Sabah 17 Aralık 1949) olarak tarif eder. Bir başka ilginç benzetme örneği olarak “Anasının rahminden dünyaya o kadar çok asil olarak gelmiş insan var ki İspanya’da, asalet adeta lodolu bir havada vapurla seyahat eden yolcunun midesindeki bulantı gibi rahatsız ediyor adamı!..” cümlesi verilebilir (Karakurt, Yeni Sabah 28 Ocak 1950).

Esat Mahmut Karakurt, kaldığı lüks otelleri okurlarına anlatırken gazeteci titizliğiyle en ufak detayı bile atlamadan uzun uzun tarif eder. Ciddi bilgilerin arasına eğlenceli hikâyeler sıkıştırır, muzip ve esprili bir dil kullanır. Katıldığı bir Hint düğününde gördüğü ayak yıkama





Savaş Sonrası Dünyada Bir Türk Seyyah: Esat Mahmut Karakurt'un Modern Seyahat Anlatıları sahnesini törensel ve romantik bir üslupla anlatarak okurunu bir roman sahnesinin içine çekmek istiyor gibidir. Okurun dikkatini çekmek için merak ve güldürü unsurları dışında diyalogları da iyi kullanır:

- Gel buraya bay Guvanlançin dedim; sen dördüncü katta oturan Singapurlu kadının kim olduğunu biliyor musun?  
Uzun, müstakil gözlerini, kapaklarının arasında yara açarak, şeytan şeytan yüzüme baktı.
- Biliyorum efendim dedi, dördüncü katta 16 numarada oturuyor.
- Peki kimin nesidir bu kadın?
  - Kimin nesi olduğunu bilmiyorum efendim, fakat daima yalnızdır. Daha şimdiye kadar yanında bir erkek görmedik. Hep tek başına dolaşiyor. Bilhassa akşamları, erkence yemeğini yiyip odasına çıkar ve yatar!...
- Bu dördüncü kattaki 16 numaralı odanın telefonu var mı?
- Tabii var efendim!
- Acaba telefon etsem, bu akşam benimle yemek yemeyi kabul eder mi dersin?
- Katiyen tahmin etmem efendim, değil yemek yemek, hatta cevap bile vermez!  
(Karakurt, Yeni Sabah 8 Temmuz 1950).

Yazarın kadına ulaşım ulaşamadığı, yemek yiyip yiyemedikleri gibi sorular ve cevapları, tıpkı bir roman takip eder gibi bu hareketli üslup ile ertesi gün de devam edecektir. Esat Mahmut, bazı günler yazılarını günlük tutar gibi "şimdiki zaman" ile yazmıştır:

Demek ki, şimdi Çin toprakları üzerinde, daha yirmi dört saat kadar devam edecek bir hayatım var. Ne yapayım düşünüyorum!.. Henüz sabahtır ve saat de on!.. Yataktan yeni kalktım. Bugün galiba pek o kadar sıcak olmayacak, otelin perdelerini itecek kadar, deniz tarafından kuvvetlice esen bir serin rüzgâr geliyor!... Duşumu yaptım. Traş oldum. Giyindim (Karakurt, Yeni Sabah 7 Temmuz 1950).

Kimi zaman da bu oyuna okuru da davet eder:

Gelin hep beraber, boğa güreşi denilen bütün dünyaca malum bu kanlı boğuşmayı, en ince teferruatına kadar takip edelim: nispeten sıcağı az bir Pazar günü idi, öğleden sonra bir otomobil ile boğa güreşleri yapılan sahaya geldik. Geldik diyorum, çünkü yalnız değildim (Karakurt, Yeni Sabah 31 Ocak 1950).

Yazarın kullandığı bir diğer üslup ise günümüzde sosyal medya için gezi içerikleri üretenlerden farksızdır. Örneğin bazen adım adım o ülkeye nasıl gidileceğini tarif eder. Uçak yolculuğu hakkında detaylı bir bilgi vererek başlar, bilet fiyatları, alternatif rotalar, otel fiyatları, günlük ortalama harcanan para, yemeklerin çeşitliliği ve ücretleri, iklim, insanların mizaçları ve misafirperverlikleri gibi birçok detayla devam eder. Brezilya önerilerindeki şu üslup, modern gezi blog yazarlarından farksızdır:

Ama ne olursa olsun en müsait şartlarla dahi, bir Türk'ün Brezilya'da bir ay geçebilmesi için, asgari günde 20 dolardan altı yüz dolar ödemesi lazım gelir.





Eder bu bizim paramızla 2500 lira!.. 3000 lira da gidip gelme tayyare ücreti, toparlak hesap, 6000 lira!.. Değmez katiiyen!.. Asla tavsiye etmem!.. Eğer bir miktar paranız varsa ondan bir bin lira kadar ayırıp cebinize koyun ve mesela temmuz ayında Büyükkada'daki İsplândit oteline gidin!.. Bilemediniz, en çok günde 20 lira vereceksiniz. Bu yirmi lira ile hem yiyecek hem içecek hem yatacak hem de dünyanın eşi olmayan güzel bir noktada rahat bir ömür süreceksiniz!.. Size kalır daha dört yüz lira! Onu da istediğiniz gibi sarf edin! (Karakurt, Yeni Sabah 25 Şubat 1950).

Okura yardımcı olmak adına birçok detayla birlikte anlattığı ülkeler yanında, hiçbir teknik bilgi vermediği zamanlar da olur; buralarda sadece anılarından bahseder. Özellikle serinin sonuna doğru, iyice düzensizleşen, tekrara düşen, dağınık bir üslup göze çarpar. Bunun sebebi yazarın sıkılması da olabilir, okurun ilgisinin kaybolması da. Ama sonuç olarak Esat Mahmut Karakurt'un iki yüz bir tefrikalık ve kesintiler sayılmazsa neredeyse sekiz aya yayılan bu yazıların, *Yeni Sabah*'ın atılım yaptığı dönemde ciddi bir reklam değeri taşıdığı şüphesizdir.

### Sonuç

Bu makale, Esat Mahmut Karakurt'un 1949'da Yeni Sabah gazetesi adına gerçekleştirdiği dünya seyahatinin edebi ve sosyo-kültürel boyutlarını incelemiştir. Çalışmanın temel bulguları, Karakurt'un modern bir gezi yazarı olarak dönemin Türk okuruna, dünyanın farklı coğrafyalarına dair canlı bir perspektif sunduğunu göstermektedir. Karakurt'un seyahat yazılarındaki en belirgin özelliklerden biri, detaylı gözlemleri ve kültürel karşılaşmalarındaki anlatı üslubudur. Seyahat ettiği ülkelerdeki insanların günlük yaşamlarına, sosyal normlarına ve kültürel pratiklerine dair aktardığı gözlemler, dönemin Türk toplumunun dünyayı algılama biçimlerine de ışık tutmaktadır. Bu yazılar, sadece birer gezi notu olmaktan öte, Karakurt'un modernleşme ve ilerleme idealini içselleştirmiş bir yazar olarak, Türkiye'nin dış dünyadaki imajını olumlu yönde şekillendirme çabasını da yansıtır. Seyahat yazılarında sıklıkla vurgulanan Atatürk devrimlerinin etkisi ve Türkiye'nin modernleşme sürecine olan inancı, yazarın milliyetçi söylemleriyle birleşerek dönemin toplumsal zihniyetini ve devletin ideolojik duruşunu pekiştirir niteliktedir.

Makale, Karakurt'un yazılarında öne çıkan milliyetçilik ve toplumsal cinsiyet gibi iki ana tema üzerinde durmuştur. Karakurt'un gezi yazılarında sıkça karşılaştığımız milliyetçi vurgu, onun Türk milletine duyduğu derin bağlılığı ve Batı dünyası karşısında Türkiye'nin yerini yüceltme arzusunu ortaya koymaktadır. Ancak, bu milliyetçilik anlayışının tek boyutlu olmadığı; yer yer eleştirel, yer yer de idealize edilmiş bir söylemle sunulduğu görülmektedir. Karakurt, Türkiye'nin modernleşme hamlelerini överken, Batı toplumlarının sosyal ve kültürel pratiklerine dair gözlemlerinde kimi zaman hayranlık, kimi zaman ise eleştiri ile yaklaşır. Öte yandan, yazarın kadınlara ve toplumsal cinsiyet rollerine dair tutumu ise günümüz perspektifinden bakıldığında oldukça tartışmalı görünmektedir. Yazarın, seyahat





Savaş Sonrası Dünyada Bir Türk Seyyah: Esat Mahmut Karakurt'un Modern Seyahat Anlatıları  
ettiği ülkelerdeki kadınları egzotik birer nesne olarak betimlemesi, döneminin yaygın cinsiyetçi yaklaşımlarını yansıtırken, aynı zamanda Türk okuruna yabancı kültürleri çekici ve ilginç kılma çabasının bir parçası olarak değerlendirilebilir. Ancak, bu tutum, Karakurt'un yazılarında kadınları yalnızca seyirlik bir obje olarak konumlandırmasıyla sınırlı kalmamakta; aynı zamanda Batılı kadınlarla Türk kadınlarını karşılaştırarak milli bir üstünlük hissi yaratma amacına da hizmet etmektedir.

Son olarak, bu çalışma, Karakurt'un gezi yazılarının hem Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatına ve basınına hem de yazarın biyografisine sağladığı katkılara dikkat çekmiştir. Dönemin sosyo-politik ve kültürel atmosferinde Karakurt'un yazıları, Türk okuruna hem eğitici hem de eğlendirici bir içerik sunmuş; özellikle Batı dünyası ile Türkiye arasındaki kültürel farklılıkları ve benzerlikleri tartışma zemini oluşturmuştur. Karakurt'un gezileri, Türk toplumunun dünyaya açılma çabalarının bir parçası olarak değerlendirilebilir. Bu yazılar, dönemin Türkiye'sinde okur kitlesinin dış dünyaya olan ilgisini beslemiş ve modernleşme sürecinin bir parçası olarak medyanın rolünü vurgulamıştır. Gelecek araştırmalar açısından, Karakurt'un seyahat yazılarının daha derinlemesine analiz edilmesi; özellikle toplumsal cinsiyet rolleri, milliyetçilik ve modernleşme temaları bağlamında karşılaştırmalı çalışmalar yapılması önerilmektedir. Bu tür incelemeler, Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının gezi yazıları geleneğine sağladığı katkıları daha iyi anlamamızı sağlayacak ve Karakurt'un eserlerini Türk edebiyatı ve basın tarihi içerisinde hak ettiği yere oturtacaktır.

## Kaynakça

- Akşam Gazetesi 19 Ocak 1950.
- Asiltürk, Baki. 2009. "Edebiyatın Kaynağı Olarak Seyahatnameler". *Turkish Studies* 4 (1-1): 911-995.
- Bengi, Derya, Erdir Zat. 2020. *100. Yılında Cumhuriyet'in Popüler Kültür Haritası* 1. İstanbul: YKY.
- Coşkun, İ, "Görüşler ve Duyuşlar Dünya Önümüzde Duramayacak" Çankırı 14 Şubat 1950.
- Çuvaldız, "Olaylarla Alaylar" Ulus 21 Eylül 1949.
- Dinç-Kurt, Yasemin. 2015. *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Yurt Dışı Gezi Kitapları (1920-1980)*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- Erdem, Erden Eren. 2019. "Türkiye-ABD İlişkilerinin Zirve Noktası: Celal Bayar'ın ABD Ziyareti". *Türkiye'nin 1950'li Yılları* (Haz. Mete Kaan Kaynar). İstanbul: İletişim Yayınları, ss. 135-150.
- Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 13 Kasım 1949.
- Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 14 Kasım 1949.
- Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 15 Kasım 1949.





- Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 17 Kasım 1949.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 18 Kasım 1949.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 22 Kasım 1949.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 23 Kasım 1949.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 29 Kasım 1949.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 5 Aralık 1949.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 9 Aralık 1949.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 18 Aralık 1949.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 17 Aralık 1949.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 20 Aralık 1949.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 21 Aralık 1949.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 31 Aralık 1949.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 2 Ocak 1950.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 3 Ocak 1950.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 12 Ocak 1950.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 18-19 Ocak 1950.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 20 Ocak 1950.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 27 Ocak 1950.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 28 Ocak 1950.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 29 Ocak 1950.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 30 Ocak 1950.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 31 Ocak 1950.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 7 Şubat 1950.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 8 Şubat 1950.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 12 Şubat 1950.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 16 Şubat 1950.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 20 Şubat 1950.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 24 Şubat 1950.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 25 Şubat 1950.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 3 Mayıs 1950.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 25 Mayıs 1950.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 11 Haziran 1950.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 28 Haziran 1950.  
Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 2 Temmuz 1950.







Savaş Sonrası Dünyada Bir Türk Seyyah: Esat Mahmut Karakurt'un Modern Seyahat Anlatıları

- Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 7 Temmuz 1950.
- Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 8 Temmuz 1950.
- Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 20 Temmuz 1950.
- Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 21 Temmuz 1950.
- Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 23 Temmuz 1950.
- Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 25 Temmuz 1950.
- Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 4 Ağustos 1950.
- Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 25 Ağustos 1950. Karakurt, Esat Mahmut, "Dünya Seyahatini Anlatıyorum" Yeni Sabah 1 Eylül 1950.
- Sağlık, Şaban. 2010. *Bir Popüler Romancı Esat Mahmut Karakurt Bir Edebi Romancı Ahmet Hamdi Tanpınar*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Topuz, Hıfzı. 2003. *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Koloğlu, Orhan. 1994. "Yeni Sabah". ss. 468 içinde *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*. C.7. İstanbul: Kültür Bakanlığı-Tarih Vakfı Yayınları.
- Uraz, Murad. *Esad Mahmud Hayatı, Şahsiyeti, Seçme Eserleri ve Eserlerinden Parçalar*. İstanbul: Sühulet Kitabevi ve Semih Lütü Matbaası.
- Yücel, Tahsin. 2009. "Esat Mahmut Karakurt ve Yapıtları". *Sözcükler* 20: 7-11.
- Yeni Sabah Gazetesi 1 Temmuz 1949.
- Yeni Sabah Gazetesi 6 Temmuz 1949.
- Yeni Sabah Gazetesi 7 Temmuz 1949.
- Yeni Sabah Gazetesi 2 Ağustos 1949.
- Yeni Sabah Gazetesi 6 Ağustos 1949.
- Yeni Sabah Gazetesi 11 Ekim 1949.
- Yeni Sabah Gazetesi 15 Ekim 1949.
- Yeni Sabah Gazetesi 21 Eylül 1949.
- Yeni Sabah Gazetesi 12 Kasım 1949.

